

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును.

VOL. I.
సంపుటము ౧

చెన్న పట్టణము 1914 వం|| జూన్ నెల 23 వ తేది మంగళవారము.
ఆనందనామ సంవత్సర శ్వేత బహుళ అమావాస్య ౧౫.

No. 72
సంచిక ౭౨

శ్రీమదాంధ్రవచన మహాభాగవతము.

మే మిదివరకే పటములను జేర్చి వృకుమధురజైలిని శ్రీమద్రామాయణమును ప్రకటింప చున్నారమని వినియుందురు. అది ఇప్పటికి సంపూర్ణమాయెను. ఆ ప్రకారమునే సాస్కృతము నందు వ్యాసప్రోక్షమైన భాగవతమును విక్రీణి తేటగా నీటుగులుకు జైలిని ముద్రించుచున్నారము. ఇందు శ్రీధరియము, తిలకము, ముఖభావప్రకాశిక వీరరాఘవీయము అనేది వ్యాఖ్యలయందుగల విశేషాంశములను ఆయాస్థలములందుఁ జేర్చించియున్నారము. ఈ గ్రంథమును క్రొన్ రి పేజీల చిన్నపై జన గట్టిగానుండు కాగితములపై నచ్చొత్తించుచున్నారము. భాగవతోత్తములందఱును ఆద రాతిశయమును జూపి కాలవిలంబమును జేయక చందాదారులుగాఁ జేరి మాకుత్సాహము గలిగింతులని యుష్మిహ్నురుచున్నారము.

శ్రీభాగవతము వచనము-ప్రథమభాగము, కాలిక్తోందు ప్రథమ, ద్వితీయస్కంధములు. చందాదారులకు ౧౦౦ ద్వితీయభాగము, తృతీయ, చతుర్థస్కంధములచేరి ౧౪౦ తృతీయభాగము ౧౪౦ శాశ్వతపునరాచారములకు తపాలాఖర్చులుచేరి పై వెలలకు పంపబడును.

ఉత్తరరామాయణము-కంకంటి పాపరాఁ ప్రణీతము దశసరికాగితములు కాలిక్తోందు ౧౪౦ డిటో మిక్రీలి దశసరికాగితములు గిల్లుపేరు ౨౪౦ శ్రీకృష్ణకన్యాపురము-మూఁదాశ్వాసములు, ఆంధ్రజీతాశ్వాపవ్యవిశేషములతోను ఆంధ్రపద్యములతోను, కాలిక్తోందు గిల్లుపేరు ౧౪౦ అమరకోశము-త్రికాండము సజీకము, ఇంగ్లీషు అర్థముతో ౧౪౦ ఆంధ్రనిఘంటుత్రియము- ఆంధ్రనామసంహృతము ఆంధ్రనామశేషము సాంఘికుంటువు) సజీకము, దశసరికాగితములు; కాలిక్తోందు ౦౧౨౦ ఆంధ్రవ్యాకరణసంగ్రహము దశసరికాగితములు ౦౬౦ గజేంద్రమోక్షణము-సజీక తాత్పర్యము, కాలిక్తోందు ౦౪౦ యక్ష్మణికల్యాణము-సజీక తాత్పర్యము, కాలిక్తోందు ౦౪౦.

ఆర్. పేకర్లేస్కో-అండ్ కో, ఆనందావ్రెస్, మద్రాసు.

దిన పత్రిక

— (౦) —

ప్రతిదినము. 10 పుటల విషయ ముండును.

చందా సం॥ నకు రూ. 12-0-0.

6 మాసములకు రూ. 6-4-0.

3 మాసములకు రూ. 3-4-0.

1 మాసమునకు రూ. 1-2-0.

కా పత్రికయం దీక్రింది విషయములుండును.

ఆంధ్రోపన్యము.

ఆంధ్రోదేశభూదయమునకు సాధనభూతములైన రాజ్యాంగ వ్యవస్థలు, విద్యావ్యాపనము, వ్యవసాయవాణిజ్యవ్యవస్థలు, భాషాభివృద్ధి మొదలగు సకలోద్యమము లీపత్రికయందు స్వతంత్ర విధమున విపులముగ విమర్శింపబడును.

వార్తా వళి.

ఆంధ్రోదేశవార్తలు, పరరాష్ట్రవార్తలు, విదేశవార్తలు, మొదలగు సమస్తవార్తలును సకాలమున సంగ్రహముగఁ బ్రచురింపబడును. ఆంగ్లపత్రికాపేక్ష లేకయే సమస్తవార్తలను మెటనేదీనియందు జదువుటకు వీలుండును. ఆంధ్రోదేశవార్తాపత్రిని సమకూర్చుటకై ప్రత్యేక ప్రతినిధు లేర్పాటు చేయబడుదురు.

చిత్ర పటములు.

ప్రసిద్ధపురుషులయొక్కయు విషయములయొక్కయు స్థలములయొక్కయు చిత్రపటములును, చమత్కారచిత్రపటములును జనరంజకముగ ముద్రింపబడుచుండును.

రాజ్యాంగ వ్యవస్థలు.

నిరంకుశాధికారమును తగ్గించుటకును ప్రజాతంత్రమును వృద్ధిచేయుటకును సాధనభూతములైన గ్రామవ్యవస్థలు, స్థానికపరిపాలనావ్యవస్థలు, రాష్ట్రీయవ్యవస్థలు, సార్వభౌమికపాలనావ్యవస్థలు, శాసననిర్మాణసభల వ్యవహారములు నుచితరీతిని స్వతంత్రవిధమున దీనియందు జర్పింపబడును.

మత సాంఘిక చర్చలు.

జాతిమతపక్ష పాతమునుబాసక సకలమతావలంబములును, అన్నిజాతులవారును, భిన్నాభిప్రాయములను గలవారును నభివృద్ధినిబొందుటకుదగిన యుదారభావములును నాదర్శములును నిష్పక్షపాతిబుద్ధితో వ్యక్తీకరింపబడును.

హైకోర్టు తీర్పులు.

జనోపయోగములైన క్రొత్త హైకోర్టు తీర్పులు, బోర్డునిర్ణయములు, క్రొత్త చట్టములు, ధర్మశాస్త్రమునకు సంబంధించిన ముఖ్యాంశములును పత్రికయందు విరళముగా దెలుపబడుచుండును.

వ్యవసాయవాణిజ్యములు.

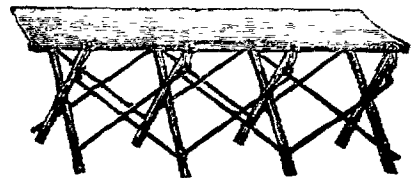
వ్యవసాయశాఖవారు చేయు విమర్శనలు, స్వదేశపరదేశముల లోని నవీన వ్యవసాయపద్ధతులు, యంత్రసాధనములు, లాభకరమైనపరిశ్రమ వ్యాపారములు, పరపతి సంఘములు, వానివలన గలుగులాభములు బహుధరలు మొదలగు విషయములు విరళముగా దెలుపబడును.

గ్రామ వ్యవస్థలు.

గ్రామముల సుఖస్థితి కవసరమైన గ్రామపాలనము, పంచాయితీసభలు, పరపతిసంఘముల గ్రామపారిశుధ్యము, వైద్యసహాయము, విద్యాపనము మొదలగు విషయములు చర్చింపబడుచుండును.

చిరునామా:—ఆంధ్ర పత్రికాకార్యాలయము, పోస్టాఫీసు.

ఇది బాణమున అలవలె సంఖ్య అంక ఆధారితముకలది.

ఇండియన్ క్యాంపుకాట్.

ఈ క్యాంపుకాట్ మంచము 1000 పానుల బరువును భరించగలగ. 6 అడుగుల 4 అంగుళముల పొడవు, 2 అడుగుల 6 అంగుళముల వెడల్పు, 4 అడుగుల 3 అంగుళముల లైటు.

మంచము ధర 9-8-0 మంచము మడిచినైటు సంవి 2-0-0 దోమలై 5-12-0 దోమలై కర్రలు 2-0-0

ఈ సామాను అన్నింటితో పూర్ణ 18-8-0.

లండను ప్రేసింగు కంపెనీ,

87/88 రత్తబజారువీధి, మద్రాసు.

LONDON TRADING CO.,

37/38 Rattan Bazar Road, Madras.

గ్రంథ ప్రచురణములు.

ఆంధ్రభాషయందు ప్రచురింపబడు ముఖ్య గ్రంథములు పండితులచే జక్కగా విమర్శించబడి భాషాభ్యుదయమునకును జ్ఞానాభివృద్ధికిని దగినసాధనములు సూచింపబడును.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము

ప్రతివారము వేలకు వేలు విక్రయము.

సీసా 1-కి 0-8-0 అణాలు మాత్రమే.

తలనొప్పుల మాన్పును. వాయువుపోట్ల బావును.

5. వైష్ణవపుల బొందోలును. పోట్లపోగొట్టిన పోట్ల 40 లక్షల ప్రాంతాలచే హిందూదేశమందు ౪ భాగము సందేవి పరి యాచరింపబడు మంచిమందు 4 వంతుల సుక్కిదేశముల పత్రిముల లిగియుండును.

రుష్యా, ఫ్రాంసు, ఇంగ్లాండు, సౌదునై బడం బడికు సముత్రింపకపోతే జర్మన్ కంపెనీవారు మిక్రీలే ఆలస్యముగా పని జరుపవలసివచ్చును. తురకు ఆలాగ ననే జరిగినది.

ప్రత్యయచాలని తొందరలననన, రాజ్యము మార్పుల కల నను, సుల్తాను అబ్దుల్ హిమిదను రాజ్యధినిష్ఠు జేయుటకలనను

పొగయోడల రాక పోకలు.

చెన్నపురి నావాత్రయమునందున్నవి.

1914 సం॥ జూన్ నెల 23 వ తేది

ప్రీతుల పేరు.	బయలుదేరిన స్థలము.	తేది.	పోయెడి స్థలము.	తేది.
మూసా	కలకత్తా	10 జూన్	బ్రీస్టన్	22 జూన్
కిర్కపట్నం	లివర్ పూలు	13	కలకత్తా	25
మనిన్	కలకత్తా	17	కలకత్తా	22
వెస్టుమార్కు	అంటర్వర్వ	19	"	22
ఎడ్యూనా	రంగూను	22	రంగూను	26

రానున్నవి.

బీగము	బొంబాయి	22 జూన్	కలకత్తా	22 జూన్
రావెన్ ఫెల్లు	అంటర్వర్వ	22	"	22
మేరియావరెరి	కలకత్తా	22	బ్రీస్టన్	22
స్పింగువెల్	లండన్	22	కలకత్తా	24
సి. ఆప్ లింకు	కాకినాడ	23	లండన్	24
టీస్తా బ్రేక్	బ్రెయిట్టన్	24	బ్రెయిట్టన్	25
నెవరెలియా	లండన్	28	కలకత్తా	29
విరవా	కలకత్తా	28	బొంబాయి	29
మల్దా	కలకత్తా	29	లండన్	30
సుట్టిజ్	కలకత్తా	30	డెమరరా	1 జూలై
అంకూజి	కలకత్తా	15 జూలై	నెటాల్	15
గ్రచ్చన్	ఆస్ట్రేలియా	5	కలకత్తా	5
కోబాట్	నెటాల్	5	"	"
బ్రీస్టన్	కలకత్తా	7	బ్రీస్టన్	8
నూమిడియ	బ్రీస్టన్	11	రంగూన్	11

ఈ తేదీలలో కొంచెము మార్పుండును.

వాతావరణ స్థితి

1914 సం॥ జూన్ నెల 22 వ తేది

ప్రదేశములు.	జూన్ 22 వ తేది, ఉదయం 8 గంటలకు ఉన్న వాతావరణములు.	కడచిన 24 గంటలలో, నీడను ఉష్ణోగ్రత.		వర్ష పాతము.		
		ఉష్ణోగ్రత.	నీడను ఉష్ణోగ్రత.	గ్రాంట్	మె. మె.	మె. మె.
గోపాలపురము	29.532	87.5	76.0	1.01	12.52	6.16
వాల్తేరు	29.582	85.4	76.9	0.12	9.37	6.63
కాకినాడ	29.621	92.8	76.2	0.33	8.15	5.03
బందరు	29.644	93.8	75.7	0.55	5.79	5.40
గుంటూరు	...	99.2	75.0	0.60	4.53	...
నెల్లూరు	29.667	100.8	80.1	0.10	3.18	2.15
మద్రాసు	29.703	103.8	79.9	0.11	2.57	3.14
కడపూరు	29.702	99.7	82.3	...	3.32	2.27
నాగపట్టణము	29.725	98.9	78.8	0.08	2.12	3.40
కొలంబా	29.817	86.5	76.5	0.21	26.55	27.74
తిరువనంతపురము	29.826	83.0	75.3	0.31	22.37	23.79
చిన్నకల్లికోట	29.831	84.7	73.4	1.40	28.44	38.26
కల్లికోట	29.804	78.8	74.1	0.60	22.69	38.94
మంగళూరు	29.776	80.9	72.6	1.06	24.37	36.78
బొంబాయి	29.623	83.0	76.4	6.14	12.62	12.62
హైదరాబాదు	29.635	94.4	74.6	0.02	3.99	5.13
అనంతపురము	...	96.0	77.1	...	3.34	3.82
బళ్లారి	29.684	99.9	77.3	...	2.11	4.47
కర్నూలు	29.696	96.4	79.4	...	3.08	3.81
కడప	29.697	99.5	78.5	...	7.15	4.38
తెంగళూరు	29.744	85.2	66.8	...	8.19	8.13
కొడైకాణము	22.707	59.6	53.2	0.15	17.10	13.04
ఉదకమండలము	22.950	58.5	52.3	0.38	9.46	15.19
కోయంబూరు	29.752	88.9	72.1	...	1.18	5.43
తెల్లూరు	29.706	99.2	80.0	...	5.75	6.21
నెలము	29.713	96.2	75.5	...	7.38	9.36
తిరువనాపల్లి	29.735	98.9	79.4	...	2.67	6.02
భద్రకోట	29.740	98.3	79.9	...	5.41	4.57
మధుర	29.756	94.2	79.9	...	4.77	6.01
చిరుకల్వేరి	...	...	...	...	0.83	4.84

ద్వీపకమునందలి చాలవోట వాయుభారము కొంచెము హెచ్చినది. బంగాళోఖాతిముయొక్క ఉత్తరమునందు తగ్గినది. వాయుప్రచారమునం దేమియు మార్పు కలుగ

లేదు. కాని గాడ్వలయొక్క వేగము మాత్రము కొంత తగ్గిపోయినది. చెన్నపట్టణము మొదలు మచిలీపట్టణమువరకు సుదృఢమోస్తా పరిమాణము తగ్గిపోయినది. నిన్నటితోజూచి చెన్నపురిలో 104 డిగ్రీలవేడిమి యుండెను. ఇచ్చట చెన్నపట్టణమున వాయువులో తేమ అధికముగను, డెక్కనులో తక్కువ గలదు. వర్షము సామాన్యముగ కురిసినది. మల్బలంబెటనున్నవి. తూర్పుతీరమున చిన్న జల్లులుపడినవి. పడమటితీరమునను కొండలవీధున, నెద్దవాన కురిసినది. దేశమధ్యమందు వర్షము కురిసి యుండలేదు.

నూతన :— నైఋతిభాగమునందు బలమగు వర్షపవనము వీచుచున్నది.

ఆర్. ఎల్. ఎల్. జోన్సు

వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

పశువుల ఎరువు.

పశువుల ఎరువనగా నేమి? సేద్యముననుసరించి జవాబు చెప్పవచ్చును. ద్రవమునంతయు పీల్చుకొనుటకు చాలినంత చెత్త తోకలిసి కాలక్రమమున బాగుగ కుళ్లినపశువులముత్రము (శేద) నందు పశువులు తిన్న పదార్థములలో జీర్ణముకాని భాగము కలదు. ఈ పదార్థము పశువులు నెమరువెట్టి యుండుటచేతను, జీర్ణకోశమందలి రసములచేతను, బాగుగనలిగి రజ మైయుండును. ఎరువుగా నుపయోగపడగల పదార్థము పశువులు తమపోషణ కై హరించుకొనును. ఇట్లుపోషణముత్రము ఆహారమే పశువుల కియ్యక, చాలాఅతిశయముగ నిచ్చుట మంచిది. ఈ అతిశయమే పశువుచే విసర్జ్యమై శ్రేష్ఠ మైన ఎరువగును. అందుచేతనే ప్రస్తుతముగా మేతగలపశువుల ఎరువు కడుపుగాలు పశువుల ఎరువుల కంటె నెప్పుడును మేలైనది. పశుముత్రముగూడ చాలయంచి యెరువు. పశువుచే హయన సుత్కృష్టములైన పదార్థములు దీని యందుగలవు. ఈ పదార్థములు మొక్కలకు గావలసిన ముఖ్యపోషకములలో చేరవవి. పశువులు తోక్కిన చెత్తగాని, పొడిమట్టిగాని నీరుపీల్చుట కుపయోగింపవచ్చును. చెత్త నుపయోగించిన యెడల అది బాగుగ కుళ్లి చెయ్యక ఆరణ్యక నిలుపును. దీనిని ఎరువుగా నుపయోగించిన యెడల భూమిని చెమ్మగానుంచుటకు సహాయపడును. లేదా చెత్తకు మారు ఎండుటాకులనైనను, తుంగనైన నుపయోగింపవచ్చును. కుళ్లిన ఆకలములు మట్టిలో గలసినయెడల, భూమి పోషకము మేలగుచున్నది భూమిపట్టిపారుగా కాక, మెత్తిపారును. కంబుసాగుచేయు నల్లభూమియందు ఎరువు విశేషముగా నేయువోట్ల కాలికిమెతువుగా నుండుటగాక నాకటికిని కష్టము తక్కువ. తోటలయందు నేలయొక్క కాలితాకుడుచేసే పశువుల యెరువు పడినది లేనిది సులభముగా జెప్పవచ్చును. ఇట్టిభూమియొక్క పోషకముమాత్రమే చాల ఆదాయము. ఒకటే పంట యేటకు నెట్లుటలక పీల్చుకొనిపోయిన భూమి నీడు నెట్లుటచే మేలగుచున్నదని ప్రతికాపురకు చెలియును. దీనికి గాగణమేమి? భూమియందు నైరుతుగావలసిన యాహారమున్నది గాని నైరుతు పనికివచ్చు స్థితిలోలేదు. గాలి, వాన, ఎండ వీని తాకుట చే దాని స్థితి అనుకూలముగా మారుచున్నది. పశువు నెండుయందు మొక్కలకు ఆహారము లేకపోయినను, భూమియందుగల ఆహారమును ఉపయోగపడునట్లు చేయును. భూమి మెత్తిపారుటచే మొక్కల వేర్లు అన్నిదిక్కులను వ్యాపించును. అన్నిదిక్కులవేర్లు పోషకపుడు కావలసిన యాహారము మొక్కలు గ్రహించి గలవై మంచి పంట నిచ్చును. భూమిపోషకము మార్పుట దక్షిణాగ్రార్థము కట్టెబూడిన యుపయోగించుట యందు దూడవచ్చును. కట్టెబూడిన ఎరువుగా నిష్పరియోజనము. అనగా మొక్కల యాహారము దానియందులేదు. అయిన భూమిపోషకము మార్పు తక్కి దానికుండుటచే దక్షిణాగ్రార్థముయందు కాపులు బండి మూడు రూపాయ లిచ్చికొందును. మాగాణి భూములయందును. భూమిపోషకము మార్పుచే పశువు యెరువు శ్రేష్ఠమగు ఫల మిచ్చును. సస్లుపారు భూములయందు మంచిపారుదల యున్న యెడల, కుళ్లిన ఆకలములు చెమ్మ నిలుపుటకు చాల యుపయోగించును. గట్టి పారుభూములందును నీరు కలుపుదలకు సహాయకారి యగును.

ఎరువు తయారు చేయువిధము.

మనరాజధానియందు అన్నిచోట్లకంటెను తులు జాతి కాపులు పశువు ఎరువు చక్కగా లియారు చేయుదురు. మళ్లీ యాశేదేశపు పంటలును, తులుజాతివారిపంటలును సరిపోల్చి చూచినయెడల, తులువానికి కష్టమున కాఫలముగలదని తెలియ

గలదు. కొట్టుములు సామాన్యముగానే కట్టబడినను నేలమాత్రము చెండుమాడడుగుల లోతుగ ప్రక్కబడియుండును. దినదినము ఎండిన పశువుల వెంటపై ఆడవియాకులు చల్లుదురు. పచ్చి ఆకులు మెత్తముగాండి పశువులు పరుండుట కనుకూలముగ నుండును. ఈ విధముగ గుంటలు నిండువరకును ఎరువు చేరుచునే యుండును. ముసలివారు పసివారు ఎండుటాకులు ఏరి కొనివచ్చి పశువులకంద వేతురు. ఈవిధముగా పశువుల మల మూత్రములు కావలసినంత ఆకలములు కుళ్ళి కలసి మంచి యెరువగును. పశువులు దీనిని బాగుగ త్రొక్కుచుండుటచే మరొక స్వేదగా నెమ్మదిగా కుళ్లుచుండును. గుంటలు నిండి నపుడు ఎరువును ఆకలముండి తీసి కుప్పలుగా బోసి మట్టితో గప్పియుండును. పశుముత్రము చేర్చియుంచుటకు ఉత్తరాగ్రార్థమువారు ఈ పద్ధతి నడలించుదురు. వేడను చేర్చి యెండబెట్టి కొడిగా, నూముగా, చేసి కొట్టుములో వరుతురు. పశువులు విడుచు మూత్రము ఈ వేడ నాడియందు ఇరికి నిలుచును. తేలవారగానే ఆ తడినాడిని తీసి ఎరువు గుంటలో చేర్చి మరల వేడపొడి మరునాటికి చల్లుదురు. చెత్త పుష్కలముగా పోకకపొట వట్టి చల్లి పశువులముత్రము వేడతో కలియగానే యెత్తి యెరువు గుంటలో వేరుగు. మరునాటికి కొత్తమట్టి పశువులకంద వేతురు.

చాగ్గాడుదేశపు వినుపచారి.

చాగ్గాడుదేశపు పత్రికలో, టి. యే. ఓ. కావర్ గారిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

1875 సంవత్సరమున తురుష్క దళతనమువారి యుత్తరువు చొప్పున, అనటోలియన్ ఇరుపదారియొక్క మొదటి భాగము జర్మనీదేశపు ఇంజీనీర్ల వలన విరియింపబడినది. 1888 సంవత్సరము నందీ ఇరుపదారి యొక జర్మనీకంపెనీ వారి స్వాధీనము చేయబడినది. నైరుతాహారించిన ఇరుపదారి, చాత్వాన్ నుండి, ఆసియాఖండము నందలి తురుష్క దేశము గుండా పారసీక సింధు కాళి తీరమందుండెడి సుట్ల ఆంగ్ల పట్టణము వరకు విరియించుటకు టర్కీ సుల్తాను అబ్దుల్ హమిద్ గారు 1899 సం॥ ముస్సేహితుడగు జర్మనీ చక్రవర్తికి సుత్తురు విచ్చిరి.

ఈయుత్తరపు ప్రకారము జర్మనీ దేశపు సంఘమువారు చాగ్గాడు నైత్యేకంపెనీ అనుపేరు నెట్టుకొని, పనివారం భించిరి.

ఈ కంపెనీలో భాగములను పుచ్చుకొని, కట్టడపు మొదలుగాగల పనులు చేయించుటకై ఇంగ్లాండు రాష్ట్ర ప్రాంతుదేశముల వారిని 1903 సంవత్సరము నందీ కంపెనీవారు ఆహ్వానించిరి.

అక్కినియా ఉత్తరపాసి దేశములందును కాకాసుకకు దక్షిణపు చేరువ దేశమునందును తిరుకుగల యాధిపత్యమున కిందువలన లోపము రావచ్చునను తిరుపుతో రాష్ట్రదేశము వారు నై ఆహ్వానము నంగీకరింపజేసిరి. గ్రాండు రాష్ట్రమువారు ప్రకటించుటయ్య. రాష్ట్రవాతీగల యెడలండిక వలన వారితో పాటుతామును నిరాకరింప నలసివచ్చెను. ఇంగ్లాండు దేశమువారు పోసీక సింధు కాళి నందలి రెండు యానకూలములకు నష్టము రావచ్చునను భయముతో నిరాకరించిన వారైరి.

జర్మన్ కంపెనీవారి యెడలండిక నియంధనల నీడ్రంద వివరించెదను.

1. తొంబిరి తొమ్మిది సంవత్సరముల పరిధింతుమున్నది.
2. చాగ్గాడుకు అనటోలియన్ కంపెనీయొక్క చిరనిండి అనగా కోనియా వచ్చునండి ఇరుపదారిని విరియించుట.
3. నైఇరుపదారి, 200 మైళ్ల వరకుతిగల పరిధింతు విభాగములు చేయబడవలెను.
4. విరియించు పరిధింతు, సంవత్సరమునకు కోనాటకు 11,000 ప్రాంతల చొప్పున, తిరునంతము నడుపుటకు గాను 4,500 చొప్పున కంపెనీవారి కియ్యవచ్చును.
5. నై పరిధింతు భాగములలో ప్రతిభాగమును 5 కోట్ల 40 లక్షల ప్రాంతల కిమ్మకు కంద నెప్పబడును. ఏ భాగము నందేని పరిధింతుకుండుటకు ముందు నూటికి 4 వట్టి 10 లక్షల దేశముల పత్రిముల కంపెనీవారి కియ్యవలెను.

రుస్సె, గ్రాంసు, ఇంగ్లాండు దేశముల వారునై ఒడంబడికు సమ్మతింపకపోతే జర్మన్ కంపెనీవారు విక్రీణి ఆలస్యముగా పని జరుపవలసివచ్చును. తుదికు ఆలాగుననే జరిగినది.

గ్రాన్యుచాలని తొందరవలనను, రాజయ మార్పుల వలనను, సుల్తాను అబ్దుల్ హమిదును రాగ్నిధినిధి చేయుటవలనను

కాకాబ్బిటూరువనలో దొరతనముపట్టు టుర్కీయావనల ప్రేరణచే క్రొత్తనులూరు నియమింపబడుటవలన, పని మంద గిలవలసి వచ్చెను.

భూద్యుతులూరు వై రైలువేవారి కిచ్చిన హక్కునకు టుర్కీయావనలు యెంతమాత్రము నిచ్చగించలేదు. అయినను జర్మనీవారి సామ్యముచేతను, టుర్కీ సేనాధ్యక్షులు జర్మనీ దొరతనమువారియందు పక్షపాతులై యుండినందుచేతను, కం పెనీవారి హక్కుల దీసివేయలేదు.

1908 సంవత్సరమునందు కన్స్టెంటిన్ దొరతనమువారు బాగ్దాదుకం పెనీవారి కోరిక నల్లంఘించినప్పటినుండి, జర్మనీ దొరతనమువారికిని బ్రిటిషువారికిని గల సాంగత్యమునకు భంగము కలిగినది.

పారసీకసింగు శాఖవిషయమై ఇంగ్లీషువారికి, టుర్కీ వారికిని క్రందజెప్పుచు కీచిని బడంబడించు జరుగునట్లు తెలియ వచ్చుచున్నది. “టుర్కీ ప్రభుత్వమువారు కవువీట్ నందలి బ్రిటిష్ ఆధిపత్యము నొప్పుకొనుచున్నారు. బస్సారానుండి కవి వీట్ నకు ఇరువదారిని వేసికొనుటకు హక్కునిచ్చుచున్నారు. బాగ్దాదు ఇరువదారికి బస్సారా అంతముగా నెన్నెదరు. ఇతర భాగములకుగల యేర్పాట్లతోనే బాగ్దాదునుండి వైదొరికిరిం పవచ్చును.”

“సరకుల విషయమున, మరి అన్ని సంగతులను విచారించుకొనుటకై యురక్తిగ్ల సభలో నిద్రలేవన వ్రేటిషుదేశము వారై యుండవలెను.”

1910 సంవత్సరములో పాట్కుడాదు కొద్ద జర్మను చక్రవర్తియు, రష్యావారును కలసి కొనినప్పటి క్రందకీచిని బడంబడిక వేసికొనిరి.

ఈ యెడంబడికనుబట్టి, “పారసీ దేశమునకు ఉత్తరమున చేరుదున్నచోప్పన ఇరువదారులు వేసికొనుటకు రష్యావారికి సామ్యత్రయము నిచ్చినచో, బాగ్దాదు ఇరువదారి విషయమై రష్యావారికి విధిమైన ఆటంకమును కలుగజేయరు. అనగా జర్మను దేశమువారును ఆటంకపరుచరు. బాగ్దాదు వైశ్య కంపెనీ ముందు నిర్మింపబోవు రష్యా వైశ్యతో భాగలివనర్ల సంధింపును.

బ్రిటిష్ వారికిని, రష్యావారికిని సాంగత్యమిప్పటికలనే యుండినచో తలంచిన ప్రకారము, కాస్పియన్ సముద్రతీర మందలి టూకునుండి, ఇండియా, టూరీన్, టెహ్రాన్, పారసీ దేశమునకు ఉత్తరపు వైపుననుండి మెట్ట పట్టణములవలన, టెహ్రాన్ నుండి అస్త్రాబాదునకును, టూరీన్ నుండి భాగలిన్ కును పోవు శాఖమార్గములను, చేయుదును. వై ఇరువదారులు తురుష్కు దేశమార్గమున బోనప్పటికిని తుర్కీ దేశము నకు సంధింపును లేనప్పటికిని, బ్రిటిష్ వారి ఆఫీసులలో లేనందున బాగ్దాదు వైశ్యుడు ఈ దారులై, ఇండియాలోని బ్రిటిష్ వారికిని, తుర్కీ వారికిని యున్నవి. పారసీ దేశమునకు పుణ్యధామములగు మెషెక్ ఆరు ప్రదేశములవలన ఆఫ్ గెనిరాకపు సరిహద్దులలోనున్న హాబ్ నకు 200 మైళ్ల దూరములోనున్నది. రష్యాదేశపు తురుష్కు స్థానము నందలి మెర్వనకు 340 మైళ్లదూరమై యున్నది. మెర్వనుండి ఆఫ్ గెనిరా సరిహద్దుల వరకు నివరకే రష్యావారికి ఇరువదారిని వేసికొని యున్నారు. రష్యావారి యొడవలను బట్టియు, రష్యాకు నకువలన బట్టియు చూడగా బ్రిటిష్ వారికిని రష్యావారికిని యుద్ధము సంభవించవచ్చునని తోచుచున్నది. ఒక్కవేళ నట్లు సంభవించినచుడల ఆఫ్ గెనిరా స్థానములోనికి వైశ్యులను బెచ్చుటకు రష్యావారికి లెండు ఇరువదారులుండును. కాబట్టి, కండహారునుండి 300 మైళ్ల దూరములోను నెమెరునుండి 881 మైళ్ల దూరములోను ఉండు హాబ్ ను బ్రిటిష్ వారు చేరుటకు మునుపే, ఆఫ్ గెనిరా స్థానపు వైశ్యులు నంతయు రష్యావారికింపవచ్చును.

ప్రభువుల సంఘములో లార్డుకన్స్టాబుల యుపన్యాసమునుగుంచి, 1912 సం. డిసెంబరు. 9 తారీఖున “కోయి క్రెయిన్” యిట్లు చెప్పుచున్నది. “ఇదిగొప్ప నేరము. రష్యావారు పారసీ దేశమునకు ఆధిపత్యమును వహింప యత్నించిన యెడల, అదేయాలో ఇంగ్లీషు వారికిగల యాదర్శశక్తిని ఉపయోగించినను, ఒకవేళ అదే దొరసీదేశమును కాపాడనలవిగాదు. రష్యా, టెహ్రాన్ కు కావలెనన్న పక్షమున అక్షేపమైన బ్రిటిష్ వారికి వైశ్యము రషీయావారి నడ్డుపెట్టు జాలదు. రష్యాదేశమువారికిని బ్రిటిష్ వారికిని స్నేహితులు పొగుటకు ప్రాంసువారు కారణభూతులై యున్నారు. అట్టి స్నేహము ప్రసంగించునందలి మహమ్మదీయులందరికి నోమును కలిగించుటయేగాన విరోధా దేశీయులందరును ఇంగ్లాండును హీనముగా నెంచిరి. టుర్కీ దేశమునకును, బాల్కన్ దేశముల

కును, గలిగిన యుద్ధము రష్యా ప్రాంసు దేశముల కుట్రవలన గలిగినట్లు విరోధాభివేదనలు బహిరంగముగా చెప్పుకొనుచున్నారు. జర్మన్ దేశమువారు నేర్పుతోను, తెదిరింపులతోను తమ ప్రయత్నము కొనసాగించుకొనిరి. తూర్పు ఆఫ్రికాలో స్పెంకు, గ్రాంటు, స్టాన్లీ మొదలగునవి నాంగ్లేయులచే కనిపెట్టబడుటచే న్యాయముగ నాంగ్లేయులకే శెందవలసిన భూమినుండి ఇంగ్లీషువారిని జర్మనీ దేశమువారు బలాత్కారముగా వెదలించినట్లే కొంతకాలమునకు ఆసియాదేశపు టుర్కీ నుండియు బ్రిటిష్ వారిని, నిస్సంశయముగ వెదలగొట్టుదురు.”

ఏలూరు తాలూకాలో

[ఒక రేటుపేయరు దగ్గరనుండి.]

ఇటీవల ప్రచురింపబడిన ఏలూరు తాలూకాబోర్డు ప్రాసీడింగ్సును జరువగా ఉపాధ్యాయుల జీతములను నిలువజేయుటకుగాను రు. 125 లు విలువగల యనుపపెట్టెనొకదానిని కొని యుంచినట్లు పొడగెట్లుచున్నది. దీని యుపయోగ మెట్టిదో యావత్కాల యెట్టిదయో స్ఫురించుటలేదు. ఈబోర్డువారి క్రంద నన్న యుపాధ్యాయుల నెలజీతములు సుమారు 600 లుండును. ఈమెత్తము నొక్కరాత్రిదామటకే పెట్టె యగరమైనట్లు బోర్డుమెంబర్లు కనిపెట్టిరి. మొదట వైశ్యు నాయొక్కరాత్రి యైనను దాచవలసిన యగత్యమెవట? కీరీమధ్య సుపాధ్యాయుల జీతములను బోర్డుఆఫీసునండియే సేరుగా బంపదలచిరి. అదియా కారణము! సామము! ఇంతవ్యయపడి ఇరువపెట్టె కొనిపెట్టినను టీచర్ల జీతములు మామూలుయర్హదలననుసరించియే వచ్చుచున్నవి. అందుకు లోపములేదు. మొయి నెలజీతము 20 జూక లేదీవరకును రాలేదు. యేప్రియల్ నెల జీతములు జూక 10 తేదీని చేరవని. ద్రవ్యమును దాచియుంచుటకు దారుణము కదిరినదని నెలకొలిది నిలువ యుంచుచున్నారు కాబోలు! మరియంతకంటే నీపెట్టెవలని ప్రయోజనమేమి? ఇక కాకితములు బిల్లులు దాచుకొనుటకా? తాలూకాబోర్డు ఏర్పరపబడినది మొదలు నేటివరకును లేనియగత్యము నేడెలకొనినో జెలియరాకున్నది!

ఇంకొక చిత్రము.

తాడేపల్లిగూడెం స్కూలునకు సుమారు 60 రూపాయల ఖరీదుగల పాఠము, గురువును సప్లయచేయబడినవి. సదరు వస్తువులను బోర్డుఆఫీసునుండి స్కూలునకు చేర్చుటకుగాను సునుచేసి పిలిపింపబడిన టీచరుగారికి సుమారు రూపాయ ప్రయాణపు ఖర్చులకుగాను బిల్లుచేయబడినది. ఇట్టిఖర్చులను తగ్గించుమాగ్గము లేదా?

మరియొక విచిత్రము.

ఏప్రియల్ నెల తాలూకాజీతములు జూక నెలలో ముట్టినవి వైనవారిని. అందు ఒక స్కూలునకు సుమారు 50 రూపాయలు ఒక్కరోజుననే మాడు మనిఆడ్డరులుగ వంపబడినవి. ఇందు పని దండంగము కమిషన్ దండంగము లేదా?

విద్యావిషయక ఖర్చులటుంచి రోడ్లు, నూరులు, ఆకు పత్రము మున్నగు వానికగు ఖర్చులను పరిశీలించినచో నూటి కేబడివంతునూడ వృధాఖర్చుండునెమో! ఎంతోఖర్చునకు లోనయు స్కూలునకు బిల్లింగు కట్టుదురు. ఆబిల్లింగు ఆబాలురు కూర్చుండుటకు చాలదు. ఇట్టి విషయముల నెత్తిదాపుట బాధకరము.

ఇక వీరి మితవ్యయమును జూతుమా? స్కూలుమాస్టరు నకు కతవు భత్యములకు, బోర్డులో డబ్బుచాలన. ఒకవోటు నుండి మరియొకవోటునకు ట్రాన్స్ ఫర్ చేసిన టీచరులకు ట్రావిలింగు (ప్రయాణము) ఖర్చులను పూర్తిగా లెగించిరి. కాపీలేషన్ గాంటునిమిత్తము గవర్న మెంటులో గాంటు వచ్చినదట. బోర్డులో మాస్టరు ఇచ్చి కన్నీరుపడిచిరి. రూపాయలో అయిదుఅణాలు చొప్పున వాటావేయబడినది. బ్రెయినింగు అయ్యెడి ఉపాధ్యాయులలో కొందరికి మాత్రమే రు. 2 లు అలవెన్సు. కొందరికిలేదు.

ఒక్క స్కూలునకైన బోధకోపకరణములుగాని, చక్కని బిల్లింగుగాని, టోటల్ డిగ్రీగాని, ఇక్కేల బాలురు కూర్చుండుటకు చాలినన్ని బెంచులు, మాస్టర్లకు కుర్చీలు ఉన్నవా? ఎక్కడనులేవు.

ఇట్టి స్థితిలో సాధారణ పాఠశాలను ఒక్కసంవత్సరము నడపుటకు దగినంత వైశ్యుతో ఇరువపెట్టె ఎందుకు కొనిరో? ఇంతవైశ్యు నెచ్చుట మిగిల్చుకొనిరో? ఈజిల్యా పనును డిస్ట్రక్టుబోర్డువా డెట్లంగికరించిరో తెలియకున్నది.

వైశ్యుల యభివృద్ధి.

[నూలు సుబ్బారావుగారు.]

సుమారేడు వ్యయములకిందట మావైశ్యులయం దొక విధముగ నూతనశక్తి ప్రవేశింప మొదలిడినది. అప్పటినుండియు, మేఘాచ్ఛాదితంబగు చంద్రబింబము కీచిని, ఎవరికిని తన దివ్య ప్రభావము కనుపరచక, కుక్షపక్ష చంద్రునివలె దినదిన ప్రవర్ధమానమై, నింతవరకు నోరిమికో దాగియుండి హేలాపురమున గతమాసమున మహోత్సవము నిర్వయించుకొని, సప్తమార్గ వైశ్య కాన్ఫరెన్సునందు తన నిజ స్వరూపమును దృశ్యము చేసెను. సప్తవర్ష ప్రాయముగల, యీనవీన వైశ్యోద్యమము, గుంటూరు పురమున నవతరించి, క్రమక్రమముగ బృందావన పురమునకును, కాకినాడ పట్టణమునకును, వియజగరమునకును, మద్రాసునకును, కుంబకోణమునకును, ఏటేట నేతెంచి, ఆయాపురవాసులకు తన ప్రభావముహిమను, తాగుగ నుపదేశించి, తమ్ములమున 20 వ శతాబ్దపుభివృద్ధిని గ్రహింపజేయుచున్నది. వైశ్య సంఘనాయకులకు కనుగొని, వైశ్య సేవాసంఘమును నెలకొల్పి గలిగినది. ఈనవీనశక్తి తన యుద్యమము నెట్లు నిర్వహించవలెనో, దూరదృష్టితో యోచించి, తుదకు ప్రస్తుతము సాధారణవిద్య నభ్యసించుచున్న వైశ్యుల కున్నతవిద్య గరపింపుటయే ముఖ్యసాధనము గ్రహింప గలిగినది. కార్యనిర్వాహకత్వమునకు తగిన ధనవంతుల హృదయములయందు తన యుద్యమముయొక్క బీజములను నాటినది. ఈ బీజము లన్నియు మొలకడెత్తి ఫలించుటకు, కొంతకాలము పట్టుననుట నిర్వివాదాంశము. అంతవరకును నాయకత్వము బూనిన వైశ్యభామణులు అతిబాగరూకతతో నీ మొలకలను ప్రాణములనలై, సర్వవిధముల కాపాడ వలెను. ఆప్పుడేగద వైశ్యుల హృదయములు తృప్తికెంద గలవు. ఈ నవశక్తియొక్క ప్రభావ మేమో గాని, హేలాపురమున జయజయధ్వజాలతో జరుపబడిన కాన్ఫరెన్సునందు, సభికుల మనంబులను రుజింపజేసి, హృదయములందు బ్రవేశించి లెండు గంటల కాలములో, జనింపదారులగు శ్రీ మోతేగంగరాజుగారి ధనాగారమునుండి వాయువేగమున బయలుదేరి ధనవ్యముగరిపించి 22000 రూప్యములకు మించిన గొప్ప మొత్తమును సమకూర్చు గలిగెను. ఈ నవశక్తి తన యుద్యమమునకు తోడ్పడిన వైశ్యకులసంపన్ను లందరియొక్క శ్రేయస్సును గోరుననుటకు సందియము లేదు. ఇవిధమున తోడ్పడిన దాశీలు రెంతయు వందనీయులు. వీరి నాయములు, వీరి సంగిన విరాళముల మొత్తములును, నింతవరకే పుత్రికల యందును ప్రచురింపబడకుండుటకు కారణ మాహింప జాలకుంటిని. ఈనవశక్తిచేసిన మేలింతయు చెప్పుట కలవిగాదు. తన యుద్యమమున కగత్యమైన సమయాముల కొరకు సంఘసంస్కారమును కూడ జేయుచున్నది. పరదేశముల కున్నత విద్య నభ్యసించుటకు బోయి వచ్చిన విద్యార్థులను సంఘమునుంచి బహిష్కరించ కుండుటకు, సముద్రయానము నిషేధనీయము కాదని వైశ్యసంఘ నాయకులకు బోధించి నచ్చజెప్పినది. అంతియకాక, అట్టి సంస్కారముల నాచరణలోనికి దెచ్చుటకు ధృక్పథపుత్రులను పరదేశముల కంపి తిరిగి సంఘమునందు చేర్చుకొనుచున్నది. నిరసేదలు సహితము ఉన్నతవిద్య నేర్చుకొనుటకు పరివిధములగు ధన్యములను జేయు సంఘమును నెలకొల్పినది. అట్టి సంఘములకు తగిన ధనమునకూడ సమకూర్చుచున్నది. వానిని గురించి, మరియొక సారి వివరముగ విశదీకరించెదను. ఇట్టి సహాయ సంఘముల వలన అనేక పేద బాల్యముల విద్య నభ్యసించుచున్నారు. ఈ వైశ్యోద్యమమున కవలంబించిన యీనవశక్తియొక్క అభిప్రాయము, వైశ్యకులమునకు ధనము లేమిలే విద్య నభ్యసించుట విస్మయ గూడదనుట కాబోలు; అహో! యేమి దీనికోర్కెలు మిన్నంటుచున్నవి. ఇట్టి హృదయరంజకముగు కాలమున వైశ్యులందరు ముగ్ధులలాడుచుండ, బృందావన పురవైశ్య విద్యార్థు లిరువురు త్వరలో నింగ్లాండున కేతెంచ నున్నారను వార్త మా సంతోషమును మరింత యుష్కాంక్షించుచున్నది.

కావుననో వైశ్య సహోదరులారా! ఈనవశక్తియొక్క ఉద్యమము చక్కగ గ్రహించి, దానిచే నొసంగబడిన ఫలములను పైకొని సుఖానంతోషముతో ననుభవించి, వైశ్యకులమునకును, దేశమునకును కీర్తిదెచ్చెదరు గాక!

స్వీజన్ దోర్తాద్యము.

తురుష్కరాజ్యము.

పలువిధముల నాధునిక ప్రపంచమునందు జూపట్టుచున్న నాస్విజన్ దోర్తాద్యములందును, తురుష్కరాజ్యమునందును స్త్రీలకు గలుగుచున్న యుక్తాధిపత్యములను సమీక్షించుచు విచారణమునై యున్నది. అయినను తురుష్కరాజ్యమునందు స్త్రీలకు ముఖమును మాత్రమే దేలిసికొని నవకాశము జననాభివృద్ధియును గలిగియుండుటచేత, ఈ యుద్ధమును నిజస్వభావమును తిన్నగా గుర్తెగినవారయ్యెను. తురుష్కరాజ్యమును గూర్చి ప్రచురింపబడిన గ్రంథములలో నించుమించుగ నన్నిటియందును, అచ్చటిస్త్రీలు తమకుండు మితభాగ్యమితావకాశములయెడల మిగుల సంతోషిని కెందియున్నారనియు, కాని శతాబ్దముల తరబడి దేశమందు నాటకాన్ని తమకును బరాధీనులకేసినట్టి యాచారమునుండియు శాసనమునుండియు తప్పించుకొనుటకై జిత్తులను కుట్రలనే సాధనములుగా జేసికొని యనహాయములను నిర్భక్తములగు ప్రయత్నములను జేయుచు తమ యశస్విత్వమునై వెలిబరచుచున్నారనియు వర్ణించియున్నది.

కాని యభివృద్ధి నొందుటకు మార్గమదికాదు. సంస్కరణోద్ద్యమము జయమందకలెననుచో, చేయు యత్నములు ఉత్సాహనోపసంహరణములను రెంటిని గలిగి యుండవలెను; అనగా, పూర్వపద్ధతుల నుండి విరమించుకొని, నూతన పద్ధతుల కవలంబనముకాడ గలుగజేయవలెను. పూర్వపద్ధతులను పూర్వశాస్త్రమును శేషము మానుకొనుటయే కాక, దానిని తగు విధమున మార్పునొందింపవలెను. ఇట్టి సంస్కరణకార్యము కష్టమును బహుకాల సాధ్యమునై యుండుట సహజము. దీని నెరవేర్చు వారియందు మితిలేని నైపుణ్యమును ధైర్యమును పట్టుదలయు నవసరములు. స్త్రీ సమన్వయగురించిన యాభివృద్ధి నెవ్వరు నిదివరకు విఫలముగా విచారించియుండలేదు. అట్లున్నను, స్త్రీవిషయకోద్యమమున నీయకేమీ వ్యర్థమననున తురుష్కరాజ్యమునందు సజీవమై తీవ్రప్రవృత్తి కలిగియున్నది. ఇదియుట్లున్న దనుటకు నిదర్శనములు, ఉదాహరణములు లగు తురుష్కరాజ్యపురికలందనవరములు చూపట్టుచుండును. ఈ పత్రికలందు స్త్రీలకును వారి యార్థిక సాంఘిక స్థితులకును సంబంధించిన విషయములనుగూర్చి ప్రత్యేకవ్యాసములు వ్రాయబడుచుండును; ఇంటియకాక, నగర వ్యవహారములందు గాని ప్రత్యేకవ్యక్తులగు స్త్రీలు నెరవేర్చు కార్యముల చేర్చున నభ్యాసముకాడ సద్ధికునుచున్నది. మరియు సర్వమునకు స్త్రీలే సంపాదకులుగా నుండి స్త్రీ సంబంధవిషయ వివరమునకు వినియోగింపబడు చున్న “కడిక్లర్ దున్యాసి” (స్త్రీప్రపంచము) అనుపత్రిక యొకటి ‘కాన్స్టాంటినోపల్’ నగరమున బ్రతివారమును వెలువడుచుండును. దీనివ్రాకున మారంభమై యొకను సంవత్సరమైనను కాలేదు. ఇహమందు తమకు జరుగుచున్న యన్యాయమును గురించి తురుష్కరాజ్యపురికలందన ప్రవర్తనమునుగూర్చి సమ్యక్తమును, ప్రస్తుత స్థితిని మార్పుకొందించు విషయమున వీరికి గల యాదర్శములను ఆశయములను, ఈపత్రిక సంపూర్ణముగా వ్యక్తీకరించు చుండును. ఈ పత్రిక “ముదాఫా-అయి-హుకూకి నిస్వాక్” (స్త్రీస్వామ్య సంరక్షణసంఘము) నకు ముఖముగానుండి సాంఘిక సమన్వయభిప్రాయములను ప్రవచనము చేయుచుండును. ఈసంఘమువారి యుద్దేశ్యము లివి:

- (1) తురుష్కరాజ్యపురికలందన బయట సంపరిచయపుదు ధరించుదుస్తులను మార్చివేయుట.
- (2) నైజబుద్దీనులచలననుసరించి, యవసరముగ వీరిని వివాహపద్ధతులను సంస్కరించుట.
- (3) కుటుంబమునందు స్త్రీయొక్కస్థితిని బలపర్చుట.
- (4) ఆధునిక విజ్ఞానవిధానముల ప్రకారము బాలురను పెంచి పెద్దనారలను జేయుటకు తల్లులను సమర్థులుగా జేయుట.
- (5) సాంఘికజీవన మనునది తురుష్కరాజ్యపురికలందన ప్రారంభించుట.
- (6) స్త్రీలు స్వయముగా పాటుపడితమ జీవనోపాధిని సంపాదించుకొనునట్లు వారికి బోధనాహమిచ్చి, ప్రస్తుత దుస్థితులను తొలగించుటకై వీరికి వీలులను లభింపజేయుట.
- (7) దేశమందలి యవసరములకు దగినవిధమున తురుష్కరాజ్యపురికలందన విద్యనెరుపుటకై స్త్రీ పాఠశాలలను స్థాపించుటయు, ఇదివరకే యున్న వానిని యభివృద్ధిచేయుటయును.

ప్రప్రథమమున నై యుద్దేశ్యములలో మొదటియొకటి విద్యనెరుపుటయే. తురుష్కరాజ్యపురికలందన విద్యనెరుపుటకై స్త్రీ పాఠశాలలను స్థాపించుటయు, ఇదివరకే యున్న వానిని యభివృద్ధిచేయుటయును.

నప్పటికిని, యథార్థముగా చివర రెండే ప్రస్తుత సందర్భముల విషయమున బ్రధానతమములయి యున్నవి. వీనిని బట్టి, తమ సమన్వయందలి సారస్వభావము నీతురుష్కరాజ్యపురికలందన గ్రహించిరిని స్పష్టమగుచున్నది. ఏలన, ఆర్థిక విషయములందు స్త్రీలకుగల స్వాధీనత్వము, బుద్ధి విషయమున వీరికిగల శక్తి, యనువాని ననుసరించియే సంఘముందు వీరికుండు పదవి నిర్ణీతమగుచుండు ననుట యితర దేశములందునలే తురుష్కరాజ్యపురికలందన సత్యము.

స్త్రీవిద్య విషయమునను స్త్రీల నుద్ధరించు విషయము నను తురుష్కరాజ్యపురికలందన సమకాలాభిప్రాయములే కలవు. కావుననే వెనివివరించిన “స్త్రీ స్వామ్య సంరక్షణ సంఘము” వారి యుద్దేశ్యములకు దృఢమగు సహాయ ప్రోత్సాహములు కలవని చెప్పవచ్చును. ఇటీవల తురుష్కరాజ్యపురికలందన విషయకమంత్రి గారిట్లు వాక్కుచ్చిరి:— “పాఠశాలకు గజపుచుండువిద్య నింకను విస్తరింపజేసి యాదర్శస్థితికి దెచ్చుటకును, ప్రస్తుతకాలమున లోకముపొందియున్న వృద్ధిని నాగరకతకు న్నమైనదానిగా జేయుటకును తురుష్కరాజ్యపురికలందన నిరంతరము యత్నించు చున్నాము. అనగా సమూలమున దీని నాధునిక విధానముల ప్రకారము సంస్కరింపవలె ననియే వీరి ప్రయత్నము. ఈ యుద్దేశ్యముతోడనే యనేక పాఠశాలలను, ఉపాధ్యాయులకు బోధనాభ్యసన శాలలను, గృహకృత్య శిక్షణమునకై మందిరములను స్థాపించవలెనని తీర్మానించి యున్నాము. ఇకమందు తురుష్కరాజ్యపురికలందన తల్లులకును భార్యలకును బుద్ధివికాసమున నైతికాభివృద్ధియు గలుగజేయుటకు నెల్లవిధముల దొరతనమువారు ప్రయత్నించుచున్నాము.”

తురుష్కరాజ్యపురికలందన ప్రస్తుతసంస్థితి యేర్పడకముందు, పాఠశాలవిద్య విషయమున గొనుచుండిన శ్రద్ధ యత్యల్పము. పండ్లెండెండ వయస్సువరకును, పాఠశాలకు ముగిసిన పాఠశాలలకు బోధకుండైరి. అట్లు కాదేని, వీరు దొరతనము వారి పాఠశాలలందలి తుదితరగతివానిలో బ్రవేశించి, విద్య నభ్యసించుటకు వీలుకలిగియుండెను; ఇచ్చట వారు చదువుటయును వ్రాయుటయును, వస్త్రములపై బూవులనెట్టి బుటా పనియు, కొంతగణితమును మహమ్మదీయ పవిత్రగ్రంథముగా ‘కొరాను’ను నేర్చుకొనుచుండిరి. కొన్ని సంవత్సర గృహములందలి పాఠశాలలమాత్ర ముంటియొద్ద విజ్ఞానోపాధ్యాయులను విద్య నేర్పుచుండిరి. వారు ముఖ్యముగ కట్టుపని, సంగీతము, చిత్రలేఖనము, వర్ణలేఖనము, ‘ఫ్రెంచి’ భాషయును నేర్పుచుండిరి. పాఠశాలపాఠశాలలందనే పాఠశాలపాఠశాలలను గూడ నూతన పరిపాలనమువారు సంస్కరింప బ్రయత్నించు చున్నాము. పాఠశాలను బ్రవేశింపనిచ్చు పాఠశాలలందలిని హెచ్చించుట కిదివరకే ప్రయత్నములు చేయుచున్నాము. కావున, పాఠశాలపాఠశాల లిప్పుడు పునర్నిర్మాణమును భొందుచున్నవి. అందువలన నిప్పటిపాఠశాల లీతరగతివని నిశ్చయముగా జెప్పవచ్చు సాధ్యముకాదు. దొరతనమువారు పాఠశాలవిషయమై యేర్పాటుచేసియున్న శిక్షణము, ‘ఇషిడయే’ అను పేరుకల ప్రాథమికపాఠశాలలో మూడు సంవత్సరములను, ‘యెడెయే’ అనిపేరుకల మధ్యమపాఠశాలలో మూడు సంవత్సరములను పట్టుచున్న దని సాధారణముగా జెప్పవచ్చును. కాన్స్టాంటినోపల్ నగరమునకు వెలుపల పాఠశాలకు దొరతనమువారిచే నేర్పబడుచుండు విద్యయంతయు నిదియే. కాన్స్టాంటినోపల్ లో నున్న తివిద్యాలయములు మూడుకలవు. అందులో సాధారణ విద్యనే పూర్వము వానికంటే సద్ధికుముగ నిచ్చునట్టి ‘సుల్తానియే’ యొకటి; బోధకుల శిక్షణమునకై యుద్దేశింపబడిన ‘దార్-ఉల్-మాఅలిమ్’ అనుపాఠశాల రెండవది; పాఠశాలకు వృత్తివిషయక విద్యల నేర్పుటకై యేర్పాటుపడిన ‘సెనాయ్’ అనుపాఠశాల మూడవది.

వృత్తాంతములు.

నెలకు 3000 రూపాయల జీతమునై ఆనరబిలు సర్ చంద్ర ఖట్టే గారు సభాసంస్థానముయొక్క ప్రధానమంత్రిగ నియమింపబడిరి. వీరు ఆగష్టు నెలలో పనియందు ప్రవేశించెదరు.

ఇంగ్లాండులోని పాఠశాలల మాదిరి పాఠశాలయొకటి కలకత్తాలో స్థాపించుటకై చేయబడుచున్న యేర్పాటు ఇండియా దొరతనమువారి యాదరణయందున్నది. ఈ పాఠశాల అతిపురములోని హేస్టింగ్స్ భవనమున స్థాపింపబడునట్లు.

సింధుదేశములోని పిథోర్ యను గ్రామమునందలి మహమ్మదీయ పాఠశాలలో ప్రథమోపాధ్యాయుడుగా నుండు సయ్య

దు మహమ్మదు అలీషాగారు ఇంగ్లాండునకు బోయి యాంగ్ల యులు మహమ్మదీయ మతావలంబకు లగునట్లు బోధింపప్రయత్నములు చేయ నున్నారట.

మలబారునండి ఫిజీలంకలకు కూలివారకు విశేషముగా పోవుచున్నారు. 1913 సంవత్సరమున 882 మందిపోయిరి వీరిలో 75 మంది స్త్రీలును, 15 మంది పిల్లలును గలరు. ఇచ్చట నేవిధమైన కష్టములు లేననియు, మంచిసలమనియు, మానీలాల్ డాక్టరుగారు చెప్పుచున్నారు. కాని యట్లు ఉదరపోషణమునకై పరదేశముల కేగుట మంచిదేనా?

తన్ను దూషించినందునకై కాందా సింగనుష్ఠిడరు ఫిరోజ్ పురములో నిదివరకు మేజస్ట్రేటుగనుండిన దామోదర దాసు గారివారకు, ఫిరోజ్ పురములో డిప్యూటీ కమిషనరుగ నుండిన బోస్వర్త్ స్థితిగారివారకు, దావాతీసికొని వచ్చెను. వీరి పక్షమున వాదించి పరిచేయుటకై పంజాబు దొరతనమువారి న్యాయనిర్ణయోద్యోగులకు సంకలి సందర్శములు తెలియజేయబడినవి.

పి. అండు ఓ కంపెనీవారి ఆర్కేడియా యనుస్థిమరు 12 వ తేది టపాలలో నింగ్లాండునుండి 14 వ తేది ఆదివారము సాయంకాల మారుగంటలకు బొంబయికి బయలుదేరినది. 12 వ తేది టపాలలో నింగ్లాండులో బయలుదేరిన పి. అండు ఓ కంపెనీ వారి ఆర్కేడియా యనుస్థిమరు రేపు శుక్రవారము సాయంకాల మయిదుగంటలకు బొంబయి చేరవచ్చును. శుక్రవార మయిదుగంటలకు స్థిమరు చేరినయెడల పండ్లెండెండగంటలు ఆలస్యమగును. బ్రిటిషీకి టపాలు పదియెండెండగంట లాలస్యముగా చేరినందున యీకాలపాఠశాలయినది.

కలకత్తా వెనిడెన్స్ కాలేజీలో ఎమ్. ఏ. పరీక్ష పూర్తైన పిమ్మట ఎమ్. ఎల్. కె. గుప్త 1908 సంవత్సరమున దొరతనమువారి వేతనము పుచ్చుకొని బర్మింగ్హాము విశ్వవిద్యాలయమున జేరెను. అచ్చట భూగర్భశాస్త్రమును పఠించి బి. ఎస్. సి. బిరుదును మొదటి ఆఱునెలలోనే పొందిరి. పిమ్మట వీరు న్యూకేసిలులోని మిడ్లెండు కోల్, కోక్, అండు అయిర్లవర్క్సు లిమిటెడ్ కంపెనీలో సర్వేయరుగా సంవత్సరము పనిచేసి చాల మెప్పుపొందిరి. వీరు ప్రస్తుతము విద్యను ముగించి స్వదేశమునకు మలువించిరి.

1914 వ సంవత్సరముతో ఎం. ఏ. పరీక్ష రద్దయిచున్నది ఈసంవత్సరమువరకు ప్రాతే బి. ఏ. పరీక్షలో తేరువారికి ఎం. ఏ. పట్టమునందు శేవకాశము కలుగజేయుటకు యట్టివారు 1915 1916. 1917. సంవత్సరములలో నిప్పటి బి. ఏ. ఆచర్యురీక్షకు పోయి తేరికెంటే ఎం. ఏ. పట్టమునందు వచ్చునని సర్వకళాశాలవారు నిర్ణయించిరి. ఈ నిర్ణయమును ప్రభుత్వమువారింగీకరించి యున్నారు. ఆ ప్రకారముపరీక్షకు పోవచ్చున బి. ఏ. బాబితా కొలదికాలములో ప్రకటించ బడగలదు. వారు ఆచర్యురీ. ఏ. కుపోవుటకు నేకకళాశాలలోను చేరి చదువవచ్చురలేదు.

గౌ. మోచెర్ల రామచంద్ర రావుగారు శాసనసభ సభలో మేపుడు బిల్లలో నీటివనరు లేర్పరుప కలసివనియు అట్టి బిల్లకు తగినంతతావు సమకూరునట్లేర్పరచ వలసివనియు తీర్మానము తెచ్చిరి. దానిననుసరించి ప్రభుత్వమువారివద్దొక యుత్తరపు ప్రకటించియున్నారు. నీటివనరుకి మాత్రమే గాక పచ్చికబయళ్ళు సభివృద్ధి చేయుటకు గూడ క్రమమైన పద్ధతులు నిర్ణయింప బడవలసివని. ప్రతిరెండోలోను జరుగవలసిన ఈపనిని తీర్చినందునప్పుడు ఈయభివృద్ధికి తగిన ఏర్పాటులను నిర్ణయింప బడవలసివని ఇందు విషయమున ప్రతిజ్ఞాయం దన చేసిన కృషి విశేషములు ఆజ్ఞా సాంకేతికవిత్త రిపోర్టులో నమూదు కావలసివని.

కత్తు లేర్పడినందున లాహోరులో మహమ్మదీయ దైనిక పత్రిక నేర్పాటుచేయు విషయమంతగా కొనసాగుచున్నట్లు లేదు. ఇదివరలో ఫిరోజ్ పురమునకు ఎక్కువగా అసిస్టాంట్ కమిషనరుగ నుండిన వార్కూటు అలీ ఎం. ఏ. గారు ప్రస్తుతము ‘అబ్దుల్ గుఫ్’ పత్రికకు సంపాదకులుగా నున్నారు. ఈ పత్రిక వార్తామునకు రెండు పర్యాయములు ప్రకటింపబడును. వీరు రాష్ట్రీయ శాఖతో సంబంధమును వదులుకొనినప్పటినుండియు పత్రికా సంపాదకత్వము వహించియున్నారు. వీరి సంపాదకత్వము క్రింద ‘అబ్దుల్ గుఫ్’ దినపత్రికగా చేయబడవలయునని మహమ్మదీయులలో కొందరి యభిప్రాయము. ఇదివరకు అబ్దుల్ గుఫ్ కు సంపాదకులుగా నుండిన ఖాను సాహేబు అబ్దులు అజిజుగారి క్రింద నొక క్రొత్తదైన పత్రిక స్థాపింపవలయునని రెండవ పక్షము వారి మతము.

ఆంధ్రపత్రిక.

ఆంధ్రనామ సం॥ జ్యేష్ఠ బ ౧౧

మంగళవారము.

కోయంబూరు సభలు

కడచిన 20-21 తేదీలలో కోయంబూరు మండల సభలు జరిగెను. రాజకీయసభకు గా. పి. కేశవస్వామిగారధ్యక్షత వహించిరి. సాంఘికసభనామకులు గా. పి. ఎస్. శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు నెగడిరి. విజయపురము దక్షిణ మండలముల నాయకులకు నొకటి కొత్తబోధన నొనరించిన వారైనారు. ఇదియును నా మండలములలో సాధారణముగా మండల సభలలో గూడ నుపయోగింప బడుచున్న భాష యాంగ్లభాష. మొన్నటి సభలలో ప్రారంభోపన్యాసములే యియ్యధ్యక్షులు చేశభాషలలో నొనరించి మాగ్గడవచ్చునై. ప్రతినిధుల కోరిక మీద నవభాషలో తాముపన్యసింప నెంచి నట్లును ఆయినను దమకా భాషావరిచిత తగినంత లేక నుండిన కారణము ప్రారంభించి చక్కగ మాట్లాడిరట! శ్రీనివాస శాస్త్రిగారు జుకుకళంకు లేక తమ మాతృ భాషయందనంత ప్రవాహముగ ప్రసంగించి యొకగంట కాలము సభాసదుల నాకట్టించిచిత్రకావ్యముల జేసిరట! పరిణామప్రవాహమున కెదురింప నేర్పరి తరము? ఎవరియ్యకొనినను వెన్నెయ్యకొనకున్నను దేశభాషలు తమసత్త్వమును జూపి తమ సామాజ్యమును నెలకొల్పక మానవురదా! రాజకీయసభాసభ్యుల సంఘాధ్యక్షులును గా. కేశవస్వామిగారు నవసరమగు నేమనఁ తత్త్వములను చచ్చించి కాల యాపనము సేయక మండలసభ కనసరమగు కార్యవిచారమునే చేసిరి. ఉపసభ్యుల సంఘాధ్యక్షులగు నాగోజిరావు గారు సంవత్సరమున కొకమారు మండల సభలలోజేరిన మాత్రమున జాలదనియు సంవత్సరా రంభము నుండి సవత్సరాంతము వరకు పనిసేయు కార్య నిర్వాహక సంఘమును పట్టణ సభ్యులును నుండవలెననియు నొక్కచెప్పిరి. వీరియభిప్రాయము ననుసరించి తాలూకాసభలుగూడ జరుగవలెనట! మనదేశమున నిప్పుడు సాఘిక జీవనములే దనియు గ్రామపంచాయతులదృశ్యము వైసందు ననుకుల పంచాయతులు శిథిలములయి నందునను ప్రాతప్రభాతావసలు చేక కొత్తవి సమకూరలేదనిరి దీనిని నెలకొల్పుటకు ప్రజల ప్రయత్నములు చేయవలసి యుండుటను విశేషింపించి గ్రామస్థులకు నొక్క విషయమున స్వయంసహాయ పరస్పర సహాయములు నేర్పినయెడల నన్నివిషయముల నేర్చుకొందురని ముగించిరి. గా. కేశవస్వామిగారు అడవుల విషయములో ప్రభుత్వమువారు వ్యాపార పరముగ నాలోచించి కలిగించు ననానుకూలములను జెప్పి గ్రామపంచాయతుల నేర్పజచి వానికి మేత చిరుల పైకధికార మిచ్చినచో కొంతకష్టముదీరుననియు నాపంచాయతులను పరస్పర సహాయ సంఘములను వలెనే కనిపెట్టియుండునధికారి నొక్కని నియమించుట యావశ్యకమనియునుజివిరి. ప్రారంభవిద్య, గ్రామపాఠశాలము, చెరువులు మున్నగు నీటివసతులు అదిగాగల గ్రామపరిపాలనా విషయములను జూచి కొనుటయు నీ పంచాయతులకు నుండవలయు ననిరి. మొత్తముమీద వీరియపన్యాసమునుబట్టి చూచినను, సభాకార్యసరణినిబట్టి చూచినను మనమిప్పుడు కోరతగినదియు చేయతగినదియు ప్రతిష్ఠాపనా నిర్మాణమునకు స్పష్టముగ

చున్నది. ఈయత్నము కర్తవ్యమింత స్పష్టముగా ప్రజాసభలలో నామోద మందుచుండుట భవిష్యదభివృద్ధి సూచకమనుటకు సందేహములేదు. గా. శ్రీనివాస శాస్త్రిగారధ్యక్షులై నడవిన సంఘ సంస్కారసభయు జయప్రదమై నెగడినది. శాస్త్రుల వారు తమయుపన్యాసమున కొన్ని విషయములను స్పష్టముగా బయటజెట్టిరి. సాంఘిక సంస్కారము మున్నా రాజకీయ సంస్కారము మున్నా యను సంశయమునకు బ్రత్యుత్తర మిచ్చుచురెండును నేకకాల పరివర్తకము లనిరి. వర్ణభేదములునపం జ్ఞానములను గురించి యుపన్యసించుచు మొదటిది యవ్యుత్తమును రెండవది సామాన్య మగునట్లు పరిశ్రమ చేయుట సంస్కర్తల ధర్మమేయనినను బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణ వివాదము కష్టభూమిమనియు కొందరక్షకారులు న్యాయైక బుద్ధితోను నుజ్జీ కొందరు దుష్ప్రీతితోను నీయగ్నికిం ధనముల నర్పించుచున్నారనియు బహుకాలముగ వచ్చిన దుర్గతల దుష్టలము లనుభవింపక తప్పదనియు ననుభవించిన పిదపనే ఫలమగుననియు విమర్శించి యున్నారు. శ్రీస్వాతంత్ర్యమును గుఱించియు వీరు డెన్న దున్నట్లుల బహిరంగపఱచినారు. ఈర్ష్యమైన దేశమున పురుషుడు శ్రీస్వాతంత్ర్యమునకు నడ్లదగులు చున్నాడనియు అయినను నిప్పుజిప్పుడు కార్యములో నియంధదగులుట వీడిపోవు చున్నదనియు చెప్పి నాగోకాది కారణముల చే జరుగుచుండు రజస్వలానంతర వివాహములను బహిరంగముగా నొప్పుకొనుట కొక్క సంస్కారోత్సాహ తరంగము మాత్రమే యవసరమనిరి. సంఘములో మహాసంస్కారము లవసరమయినప్పుడు నాభార్య యెడల నాధర్మ మిదిగదా నాపుత్రిక యెడల నాధర్మ మిదిగదా! యని కుతర్కరములను చేయుచుండక సంఘజీవమునందు తనజీవమును లీనము జేసి స్వార్థత్యాగముమై సంస్కర్త యుపక్రమించి నందప్ప నవహాస్యకారణ మేర్పవనని నచ్చబట్టిరి. తరువాత సభలో చేయబడిన తీర్మానములలో సాధారణ సంస్కార తీర్మానము లట్లుండ మనము గమనింపదగిన రెండు విశేషతీర్మానములు గలవు. కన్యకలు వివాహములేక జీవితము బ్రహ్మచారిణులుగ గఱపవచ్చునను తీర్మానమును వృద్ధులగు నాగోజిరావు గారు రుక్రమించిరి. దీనిని కొందరు ప్రతిఘటించి నిలుచువా రైరి. కాని తుదకిది సభ వారి యామోదమందినదయ్యెను. సంఘసంస్కార విషయములను సంవత్సరమంతయు నడుపుటకు కోయంబూరునందును ఆమండలములోని యితర పట్టణములలోను ప్రతిష్ఠాపన లేర్పడవలెననునది కడపటి తీర్మానము. దీనికి సభవారు సమ్మతినిచ్చి రని వేరె వ్రాయవలెదు. ఈసభల వృత్తాంతము ననుసరించి యిప్పుడు దేశభాషలాభాకముగ బ్రతిష్ఠాపన లుపకరణములుగ సాంఘికజీవన స్వాతంత్ర్య దర్శమును సాధింపవలెనను నుత్సాహము మన ప్రజ కంకురించి యుండుట తెల్లము. ఇది శుభప్రదముగాదని యెవ్వరందురు?

ప్రభుత్వపు వారి రాసాయన పరీక్షకుని 1913 వ సంవత్సరపు రిపోర్టు ప్రకటింపబడినది. ఇతని యాజమాన్యము క్రింద జరుగుపనులు నాలుగు తెగలవిగలవు. మనుష్యులకును పశువులకును విషముపెట్టిన కేసులలో ఆయా జంతువులు ప్రేవులు జీర్ణకోశము మున్నగు నంగముల పరీక్షించి నిర్ణయము దెలుపుట మొదటిది. వస్త్రములు మున్నగు వానికి రక్తము మొదలగు మరకలుదగిలి నిలుచు కేసులలో ఆమరకలను పరీక్షించివాని చలన నగు విషయములను బయలుపరచుట రెండవది. వ్యాయోగ సంబంధమయి వచ్చునోటలు, నల్లమందు, చెల్లని నాణ్యములు మున్నగువానికి

విమర్శించి వానిలోని లోటుపాటులను కనుచుట మూడవది. ప్రభుత్వశాఖల వాణిజ్య ప్రజుకును వస్తువులను పరీక్షించి వానితత్త్వముల నిరూపించి చెప్పుట నాగ్నాది: ఈనాల్గు విధముల పనులలో మొదటి మూడు విధములను నేరములతో సంబంధించిన వగుటచే ప్రజావిషయములే యై గమనింప దగియున్నవి. కడచిన సంవత్సరము మనుష్యులకు విషము పెట్టుటకు సంబంధించి ఈపరీక్షకులవిచారణక్రిందికి వచ్చినకేసుల సంఖ్య 188. అంతకుముందు సంవత్సరము 216. కనిపెట్టబడినవి 1913లో 97 కేసులు. అనగా నూటికి 51.6. ముందు సంవత్సరము నూటికి 56. 5. ఈ యొకెలనుబట్టి కడచిన సంవత్సరము అంతకు ముందటి సంవత్సరము నందు కంటె కేసులును అందులో దోష నిర్ణయములును తక్కువయే యనుట సంతోషదాయకమే. అచేతన విషములు నూటయిద్దరకు సంబంధించిన 63 కేసులలో కనిపెట్టబడినవి. అందు 39 మంది మృతులయిరి. చేతనవిషము 57 గురకు సంబంధించిన 34 కేసులలో కనుపించెను. అందు 25 గురు మృతులయిరి. పశువులకు సంబంధించిన కేసులు 68. 68 పశువులు చనిపోయినట్లు తెలిసినదట. మరకలు పరీక్షించుట 244 కేసులలో తలస్థించెను. ముందు సంవత్సరములో ఇట్టివి 209 కేసులే పరీక్షింపబడినవి. 1913లో చిల్లర కేసులు 37. విషపు కేసులును మరక కేసులును రెంటును పిండ విచ్ఛేదము లేకుండు కానవచ్చుట చింతాపహము. మొత్తముమీద నివి పదమూడు కేసులుగలవు. మనుష్యులకును పశువులకును విషమిడుటలో నీ రిపోర్టుప్రకార మెక్కువగా పాలుకొనిన జిల్లాలు కనిపెట్టబడిన కేసులసంఖ్యను బట్టిచూడ వరుసగా కర్నూలు, గోదావరి యగుచున్నవి. మనుష్యులే క్కువగా విషముపాలయిన జిల్లా కడపయై కన్పట్టుచున్నది. ఈజిల్లాలోకనిపెట్టబడిన నాలుగు కేసులలో 48 గురకు విషసంబంధము కలిగినది. ఆయా జిల్లాల వారి విషయమును గమనించి యిట్టి నేరములకు దగిన ప్రతీకారము లేమైన చేయుటకు ఏలున్నయెడల శ్రేయస్కరము. ఈ పరీక్షకుల విచారణకు ననధికార ప్రజ పంపు వస్తువులలో పరిశ్రామికవస్తువులున్నవాయని పరికింపగా నగివుల్లులు ముఖ్యమై కనిపించుచున్నవి.

మైసూరు సంస్థానములో పునర్వివాహ శాసనము లేమిచేసి బెంగుళూరు కంటోన్మెంటు స్టేషనులో జరిగిన వివాహములు శాసన సమ్మతములును ఆ సరిహద్దులకు బయట జరిగిన వివాహములు శాసనాంగీకార విరహితములును వగుచున్నవి. శ్రీవిద్యకు పేరుగాంచినదై ప్రవృద్ధి మార్గములను ప్రబలజేయు నుద్దేశములను వేనోళ్ళ వెలిబుచ్చుచుండు నాగరక రాష్ట్రమున నిట్టి నై పరిత్యము కాను పీచుట చింతాకరము. అందుచే సంఘ సంస్కార దీక్ష పరుండగుడివాను విశ్వేశ్వరయ్యగారు అచిర కాలములోనే పునర్వివాహశాసనమును బ్రటిషు పరగణాలయందువలె తమ సంస్థానము నందును నెలకొల్పుదురుగాక యని విశ్వసించుచున్నాము.

వరశుల్క గురాచార పిశాచము వీడించుచుండు నిక్కాలమున బెంగుళూరు డివిజనులో పోలీసు ఇన్స్పెక్టరుగా నుండు సాలిగ్రామ రాజారావు బి. ఏ. గారు, ఎందరు ద్రవ్యవంతులు ఆసగొల్పినను వారివలలలో పడక తల్లితండ్రులు లేని కన్యకు- శ్రీనివాసమందిర మను శరణాలయమున పెంపబడిన యామెను- వివాహమున స్వీకరించుట విక్కిలి శ్లాఘాపాత్రము! మన యాచనలు వీరి ప్రవర్తన ననుసరించినచో వెంటనే కేయములను

చేరియ తంత్రీ వార్తలు.

రాజగారి జన్మదినోత్సవము.

లండను జూను 22 :— నేడు రాజగారి జన్మదినోత్సవము జరిగినది. వాన, మబ్బు, గాలి మొదలగు నాటంకము లేమియులేక చక్కగానుండెను. ఎండకూడ కాచినది.

ముఖ్యులుగ నున్నవారు.

సైనికులును అత్యంతమును కవాతుచేసిరి. రాజదంపతులు, గాజుకుటుంబములలోని మహిళాదంపతులు, మంత్రులును, సేనలకవాతును చూచుటకు విచ్చేసిరి.

కల్యాణియును - ఇండియనులు.

ఈచిత్రమును చూచుటకు, లండనులోనున్న కాలనీల జనులును, భారతీయులును వచ్చిరి.

విల్సన్ గారి ఆభివందనము.

లండను జూను 23 :— వాషింగ్టను— జార్జి డక్లర్డ్ గారి జన్మదినోత్సవ సందర్భమున ఆభివందనములను తెలుపుచు, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రముల ప్రెసిడెంటుగ విల్సన్ గారు రాజగారి కీర్తనలను సంగ్రహించిరి. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రముల ప్రజలును, దేశము నానునవలయు దేశముయొక్క జేషమును కొరుచున్నారు.

కెనడా భారతీయులు.

టోంబో జూను 22 :— కెనడాను తిరిగి తీసికొనివెళ్లుటకై కలకత్తాలో భారతీయులను ప్రోత్సహించుచున్నట్లు వందల తిగానున్నట్టి ఈ ప్రయత్నము భాగ్యవంతులగు నొక హిందూస్త్రీ చేయుచున్నది.

బలవంతముగ పంపుట.

విక్టోరియా జూను 22 :— కమాగటూమారు స్త్రీ మనుషుల బలవంతముగ పంపివేయవలయును. ఇంకొకమామలేదు. అని ఇమిగ్రేషను అధికారు లనుకొనుచున్నారు. కాని, బలవంతముగ పంపివేయుట భావ్యము కానందున, అట్లు పంపివేయుట మంచిదని సమర్థింప వీలులేదు.

సేవలను రద్దించుట.

లండను జూను 23 :— టోంబో— వాంకోవరుపక్షమున కెనడా పార్లమెంటులో సభ్యులుగ నున్న స్త్రీ ఘోషుగారు కెనడా దేశమును వారికి ఈక్రింది తంత్రీవార్తను పంపినారు :— కమాగటూమారు స్త్రీ మనుషులను భారతీయులు ఆపాగ్రులుగ చూచుచు. సేవలను బిలిపించవలసిన అవసరము రావచ్చును. కెనడాదేశపు ప్రధానమంత్రి ఈవిషయమై స్పష్టతగా ఆలోచింపు చున్నాడు.

అల్పేనియా యుద్ధము.

దురాజు జూను 22 :— కచచిన శనివారము నుండియు కరలునారు, లూచినా అను ప్రదేశములలో దోరతనము వారిసేనలు తిరుగచాటువారితో యుద్ధము చేయుచున్నవి. నేడుతిరుగచాటువారు, గవర్న మెంటు వారి సేనలను నెమెరినదనకు తరిమినారు. వారిని స్త్రీ మనుషులై దురాజుపట్టణమునకు తేవలసినదని మేజరుగ్రూనుగారు ఉత్తరువులను ఇచ్చినారు.

యుద్ధము నిలుపుట.

దురాజు జూను 22 :— తిరుగచాటు పక్షమువారి నాయకులు నేడుకొనినందున, అల్పేనియా ప్రభువు రెండవో జూను యుద్ధమునాటకు సమైక్యించినాడు. తిరుగచాటువారు రాజగారికి లోబడిపోవురని అనుకొనుచున్నారు.

డచ్చి అధికారుల అసమ్మతి.

రాజగారు యుద్ధము నాపుట డచ్చి అధికారుల కెంత మాత్రము ఇష్టములేదు.

విల్లండుస్వరాజ్యము.

లండను జూను 22 :— సాను నదీతీరము నందలి క్యాంక్సు పట్టణములో నేడు 3000 మంది నేవనలిస్టువాలంటీర్లు సైనికులవలె దుస్తులను ధరించి, కుసాకులను చేయూని కవాతు చేసినారు. వీరు మోటారు, గుట్టపు బండలలో వచ్చినారు. అందరును ఆకుపచ్చ జండాలును పట్టుకొని యుండిరి. అమెరికాలో నేవనలిస్టులను విల్లండువారు కొందరు, ఈ కవాతును చూచినారు. వారు నేవనలిస్టులకు ధన సహాయము చేసేవని వాగ్దాతముచేసినారు.

రెవెన్యూ గారి విజ్ఞప్తి.

విల్లండు ప్రజల స్వామ్యములకు బలవంతముగ భంగము కలిగించుటకు వెద్దనేనన పంపుపక్షమున, వారి నెదిరించిపోరు

టకు చాలినంతమంది వాలంటీర్లు లేరు. వాలంటీర్ల సంఖ్యను పెంచుట కలయును. ఇందు ధనసహాయము కావలయును. అని రెవెన్యూ గారు అమెరికాలోనున్న విరివిసంఘము వారికి విజ్ఞప్తి నితంత్రీవార్తగా పంపినారు.

దక్షిణాఫ్రికా భారతీయులు.

కేప్టౌను జూను 22 :— కేప్టౌను— దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల కష్టములను తొలగించుటకు కేయానచేయబడిన టెల్లును దక్షిణాఫ్రికా పార్లమెంటు వారు కేంద్రపరమారు ఆమోదించినారు ఈ టెల్లునంద భారతీయులకు సంబంధించిన క్యూపరము కాశ్యతముగ పరిష్కరింపబడనో, లేదో, అని కొందరు ఉపన్యాసములు, అనుమానించినారు. భారతీయుల కేలానై వాదస్వరేణునకు పండిత వేయటకు, తగిన ప్రాతిపదిక పణలు కలుగ జేయవలయునని కొందరు చెప్పినారు. గవర్న మెంటు పక్షమున స్పెల్లుగారిట్లు జవాబు చెప్పినారు :— ఈ టెల్లునంద దేశమునందు శాంతి స్థాపించవలసిన కొందరునున్నారు. ఇంతమాత్రమున పార్లమెంటువారు కరొనువారి సలహాల ప్రకారము తమధర్మము నాచరించుటకు వెనుదీయరాదు. పోరులపై తుపాకులు ప్రయోగించి, దానివలన దేశము సామ్రాజ్యమునందలి ఇతరభాగములలో నున్న ప్రజలకు హాని కలిగించుటకు పార్లమెంటువారు వెనుకటి పద్ధతుల నవలంబించజాలరు.

టిల్లుకు వ్యతిరేకము లేదు.

కెనడా క్యాంపు డెల్ గారికి గంధిగారిట్లు వ్రాసినారు :— ఈ టెల్లు పనికిరాదని చెప్పవారు మాలోలేరు. కాశ్యతగల హైందవుడెవ్వడు ఈ టెల్లుకు వ్యతిరేకముగ లేడు. ఈ టెల్లు ఎవరి కవ్యయంబునో అట్టి భారతీయు లిక ముంద వెళ్లుదును ఈ దేశమునకు రాగూడదని, టెల్లులో నున్నట్లు సేను కలదు. స్పెల్లుగారు క్యాంపు డెల్ గారి కిట్లు వ్రాసినారు :— కంట్లాట్ట ఆయిపోయి స్వేచ్ఛగానున్న భారతీయుల స్వాతంత్ర్యమునకు, వెనుక ఆలోచించినట్లు భంగము కలిగించవలదు.

గ్రీకు-టర్కి-వ్యవహారములు.

లండను జూను 23 :— కాన్స్టాంటిన్ పోలు— టర్కి పార్లమెంటువారు ఇదివరకు డార్డినెల్లు దీవులను ధ్వంసము చేయవలయునని ప్రయత్నించిరి. టర్కి గ్రీకుదేశములకు గంధికుదురు మాన్యులు కనబడుచున్నందున డార్డినెల్లును ధ్వంసముచేయు లెంపును, టర్కి పార్లమెంటువారు వదలుచున్నారు.

మెక్సికో నృనహారములు.

లండను జూను 23 :— నయాగరా— మెక్సికో దేశములో శాంతిని స్థాపించవలయునను ఉద్దేశముతో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రముల దోరతనమువారు దేశమును దాటి, దేశము కరం జాగారి ప్రతినిధులను నయాగరా సగకు రమ్మరి పిలిచినారు. హార్దాగారి ప్రతినిధు లందరు అంగీకరించిరి.

సింహములు మనిషిని మ్రొంగుట.

చికాగో జూను 22 :— చికాగో పట్టణములో ఒక నర్తకుని కలకు. ఈ నర్తకునిలో సింహములను చూపివేసి కొని వానిచేత నాటాడించువాడు, ఆరు సింహము లున్న బోనులోనికి వెళ్లెను. అంతట వానిపైబడి చీల్చివేసినది. ఒక సింహము బోనునుండి తప్పించుకొని పట్టణమునొక బడినది. జనులు తలదీర్చిరి.

రషియానుండి విమోచముపై ప్రయోగము.

లండను జూను 22 :— కేనోయ్ అను ప్రాంతమున నున్నది జూలై నెలలో రషియాదేశమునకు ముఖ్యపట్టణముగు పెంటుకీటర్గుబోగుండి, చినాదేశపు ముఖ్యపట్టణముగు పెకింగుకు విమానముపై ప్రయాణముచేయ దలచినాడు. ఈయన చెవియాల్చిక్కు, ఇంకొకట్టుకు, కాలిగన పట్టణముల మీదుగా ప్రయాణముచేయునట.

పరిషియా నూనెకంపెనీ.

లండను జూను 22 :— ఆంగ్లో పరిషియా నూనెకంపెనీ కాంట్లాట్టును సూప్రి ఇండియాదోరతనమువారి అప్రసాయము కనుగొన బడినది. ఈ కంపెనీ విషయములో పరిషియాలో నున్న రాజకీయ, అధికారులతో, ఆలోచించుటకు రియరు, అడ్మిర్లు సర్ ఎడ్మండు స్టేడుగారు నియోగింపబడినారు. వీరు పరిషియాలో ఆలోచనలుపూర్తి అయిన తరువాత, ఫిన్లీ వెల్, కేకింగెర్ వ్యవహారములను ఆలోచించుటకు వైస్రాయిగారిచే ప్రత్యేకముగ నేర్పరుపబడిన ఉచ్యోగులతో ఆలోచించి వచ్చినారు.

రాచస్త్రీలకు సైనికోద్యోగములు. లండను జూను 22 :— జార్జి డక్లర్డ్ గారి భార్య మేరీ రాజిగారిని 18వ హంస్సాను సేవకును చక్రవర్తిగారివల్ల అరెస్టాడూ రాజిగారిని 19వ హంస్సాను యొక్క మైవలకును గానుమరికను 7వ హంసాను సేవకును, బాయిస్ రాకుమరికను ఆర్ గయర్ హైబ్రాండును సేవకును వెద్దకన్నులుగ నియమించినారు. ఇవి కేవలము గౌరవపదవులు.

కపెంటు గానెను.

లండను జూను 22 :— లండనులో కపెంటు గానెనను వెద్దతోట యొకటి గలదు. ఇప్పుడు సర్ జోసెఫు బీచ్బాం మున్నగా క్రితోటలో 19 ఎకరములభూమిని కొని, వీరు కొనిన భాగమును చూర్చెట్టు, క్రునీకీక్ నాటకశాల, ఇంకొక నాటకశాల గలవు. ఇక్కడ భూమిని కొనవలయునని ఇంక గొందరు ప్రయత్నించుచున్నారు.

స్టాక్ ఎగ్జ్చేంజీ మురు.

లండను జూను 23 :— స్టాక్ ఎగ్జ్చేంజీ— ఎంజెన్ ఆఫ్ ఎగ్జ్చేంజీ మురుకు కొట్టుకొనిన సార్ యాడు స్ట్రీ మురుకు నేలములో అర్పి వేయుటకు, అడ్వికాలిటీ కోర్టువారు ఉత్తరువులను జారీచేసినారు.

నారభేషా తుపాకులు.

లండను జూను 23 :— వెరిజియను దేశమునందలి ఘెంటురుండి ఐర్లండు దేశములోని డెల్ ఫానుకు అనిసినార భేషానుచేసుకొని ఒక స్త్రీ మురు కచ్చిరి. అధికారులు భేషాను పట్టిచీ చూచినారు. లోపలచ్చి మురుకులుండెను.

బ్రిటీషు యుద్ధనావలు జర్మనుల వేడ్లు.

లండను జూను 23 :— బ్రిటీషు యుద్ధనావలు జర్మనుల వేడ్లుతోని పట్టణమునకు వెళ్లెనని ఇదివరకే తెలుపబడినది. బ్రిటీషు యుద్ధనావలను స్వార్త మిచ్చుటకు, అనేక ఏర్పాట్లు చేయుచున్నారు. పహాగములు, నవభోగములు, పడవల పందెములు, మొదలగు విహారములు జరుగుచు. జర్మను చక్రవర్తిగారు హోమో శోలెబుతను కుటుంబములో విందుచేయుదురు.

బై ఎలెక్షు.

లండను జూను 23 :— క్రైటింగుపక్షమున పార్లమెంటులో యూనియనును కమ్యూనికానున్న గవర్నరుగారు తమ పదవికి రాజీ నామాయిచ్చిందని బై ఎలెక్షు జరుగవలసి కచ్చిరి.

మరణవాస్తవలు.

లండను జూను 23 :— షే నెర్సు డెల్ గాకో స్పెర్సు ప్రభిన్నయును, సివిలు ఇంజనీయును యూను కలిమియుగారు చనిపోయిరి.

చేరియ తంత్రీ వార్తలు.

సార్వభౌముని జన్మదినోత్సవము.

చూనా, జూను 22 :— సార్వభౌముని జన్మదినోత్సవ గౌరవాదులు ప్రతిసంవత్సరము చుట్టూ దగ్గరగు నేటి సాయంకాలము కవుర్నిలు ధనమును దక్కవనందలి స్త్రీలుల ఏజెంటుగారు జరిపిరి. వర్షము లోకులును, మహిళలును, సభనలంకరించిరి. కెమన్సువ్తయు విషయమునకు కనకెయిదు గారి గౌరవాదులై తుపాకులక్రచ్చి అభ్యుదయము చేసిరి. తరువాత వీరు లేచి యిట్లుపద్యనిందిరి :— వాచిచ్చియు గవారు వైమరితమునపుత్ర దత్తులు సి. వి. ఇ గారు కృతజ్ఞులగుట కలవరునకు చాలకష్టము కలిగినది. 1912 సంవత్సరములోనే స్వర్గుల మీరుద మయ్యబడెను. 19వ కెతాభారంధియనుండియు వీరి సంఖ్యు చాల ప్రసిద్ధి గాంచిరి. కష్టము లయినాపు ఈ కంకాపకుడు, ఈడు విశ్వాసముచేతను, హిందూదేశ తన మూలమున వాయుయొక్క దృష్టి నాకన్నీంపలి యు. కష్టము లయినాపు గారి మునిమనుచుదు కష్టము అనునది డుతిన జీవితమును సంస్కృతము నన్నివిధముల వివేకించి కష్టము వాడెగాయని యంగీకారమున వడసెను. నామకము కమారుడగు దత్తులు వెందటకు గుండ్ల సంపదను నెల కొల్లెను. 1824 లో వీరిని కష్టములోని సార్వభౌమునకు మరల గురువు నెప్పుకొనెదెను. పూనానుండి వీరు కమ సార మాన్య కి విషయ కు గుండ్ల కష్టమును యిరవదొడ్డు వ్యాపకతేసిరి. కొన్ని సంవత్సరముల తరువాత వీరి ఆచార్యతీర్థము వంశకారవ్య అయినది. నామెర్వారు కమారుడు నామకపు గారు వివేకవేదలో స్వర్గాలకు ముదటివారు. వీరివారము బయిరంగారి ప్రస్తుత కథానాయకులు. వీరు 1853 వ సంవత్సరములో ఆంగ్లేయుల

కొలుపులో వీరారుతు తహసీలుదారుగ చేరిరి. సిపాయిలు తిరుగబడిన సమయములో వీరెంతో యువకారముచేసిరి. కొందరు సోవారులతో జోష్టా పట్టణమును వశముచేసికొని తిరుగుబాటుచేసిన ఫిరోజ్ షా సాహెబును ఖయీద్గా పట్టుకొనెను. వీనికి ప్రతిఫలముగ వీరికి డిప్యూటీ కమిషనరు పనియొసగబడినది. తరువాత కిసుకయిదుగారు దొగతనముపక్షమున గౌరవాభ్యుదయ నాతు ఫిర్రుగాజికిని, సర్దురు అబ్దులు డౌలతుఖాన్ గారికిని దుస్తులు సమర్పించిరి. పుష్పములను, తములపాకులను పంపి కెట్టిసత్యవాత సభ ముగింపబడెను.

బొంబాయిసభ.

రాజగారి జన్మదినోత్సవము జరుపుటకై నేటి సాయం. కాలము బొంబాయిలో హిందువులసభ యొకటి జరుగును.

తిలకుగారికి స్వాగతసభ.

పూనా జూను 22:— మాండలేలో నారుసంతకర్ముల ఖయీదు ననుభవించి వచ్చిన తిలకుగారికి మిత్రులును వీరి యందు భక్తిగలవారును స్వాగత మర్పించుటకై పూనా పట్టణములో వీరి నివాసమున నిన్న సాయంకాల మొక పెద్దసభ జరుపబడెను. అనేకులు సభ నలంకరించిరి. స్వాగత గీతములతో సభ యుత్సాహముపడెను.

తిలకుగారి ప్రసంగము.

సభమగియుటకు పూర్వము తిలకుగారి కిట్లుపర్యవసించిరి:— రివ్ నెక్ విక్టోరియా కాలనే ఆరుసంవత్సరములు ప్రవాసము నందుండి తిరిగి ప్రపంచములో బడితిని. ఈ కాలములో నేమిజరిగినదో నాకు తెలియదు. నావిషయమై గాన్తే హితులు కూడ దుఃఖపడుటచే నాకు గొంతలేలికగ నున్నది. నేను బయటకు వచ్చిన సంగతివిని వారు పడినంతోషము నాయానందము నతిశయింప జేసినది. నేను జర్మనీ వెల్లెడనని వదలితి పుట్టినది. కొంతకాల ముండినగాని యేమిచేయునది రూఢిగాదు. ప్రస్తుతము నేనేమియు నిర్ధారణ చేసికొని యుండలేదు.

మిమ్ముల మిత్రాయి తమలపానులును సభ్యులకు పంచి పెట్టిరి. తిలకుగారికి జయము కలుగుగాక యని కరతాశ్చక్వా నములతోను గీతములతోను సభ ముగిసెను.

బొంబాయిలో కుంభవృత్తి.

బొంబాయి జూను 22:—కడచినవారమున చివరదినము లలో బొంబాయియందు కుంభవృత్తి ముగిసినది. శనివారమునుండి మూడుగంటలలో రమారమి 20 దుక్కులు పడినవి. నిన్న అధిక వృష్టుమకురిసి, పొడిగనుండిన హార్డు నాకాశ్రయము నీటిమయ మయ్యెను. చాల నీటిని యంత్రములతో తోడివేసిరి. ఓడలలో సరుకు కెక్కించుకొనుటకు వీలులేక కొన్ని ఓడలు ప్రయాణ ముచేయుట కేర్పరుచుకొనిన తేదీలను బయలుదేరుటకు వీలులేదని తెలియజేసినవి.

హార్దింజిప్రభువు జన్మదినసోత్సవము.

హార్దింజి జూను 22:—హార్దింజిప్రభువుజన్మదినోత్సవము రాజధానిలో నెల్ల మిగుల వైభవముగ జరుపబడినది. బరోడా సంధానము నందలి తాలూకాపట్టణము లన్నిటిలోను పెద్దపెద్ద పట్టణములలోను పాతకాలలో చదువు పట్టెలకు తినుబండారములు, పంచెపట్ట బడినవి. కత్తియవారు సంస్థానము నందలి యాకేక గలములలో నిష్ట వేడుకలు జరిగినవని తెలియుచున్నది.

కొంతకాలము నిలుపుమట.

హార్దింజి ప్రభువు మరొకరికలము మనదేశమునకు గాల్గవలెననిగ మంటుటకు కోరవలసినదని తెలియజేసిన విషయమును హార్దింజిపంపబడినది. వీరిని మరికొంతకాల ముంచు నట్లు హార్దింజిచు ననేక పట్టణములలో సభలుజరిపి హిందూ దేశవ్యవహార కార్యదర్శిగారికి విజ్ఞాపనముల పంపుటకై యేర్పాటులు జరుగుచున్నవి.

సిల్ హెట్టు వరదల నష్టము.

కలహత్ జూను 23:—సిల్ హెట్టు జిల్లాలో సానామ్ గంజియందు వచ్చిన వరదల వివరము లింకను తెలియవచ్చుచున్నవి. 11 వ తేది రాత్రి జనులందఱు నిద్రించుచుండగా బ్రహ్మాంధముగు వర్షము తురిసి, గ్రామములను, పశువులను, మనుష్యులను, నిల్లలను తుడిచిపెట్టుకొనిపోయెను. కడచిన సంవత్సరము బరద్వానలో వచ్చినదీనిని 15 మొదలు 20 అడుగుల లోతున వరదలు ప్రవహించినది. ప్రాంతరక్షణార్థమై కొందఱు మనుష్యులు చెట్లపై నెక్కి తప్పించుకొనిరి. ఈవార్త తెలియవచ్చుటతోడనే సబ్ డివిజన్ ఆఫీసు గుహాగారు బీదలకు గావలసిన సహాయమునకై తగు నేర్పాటులు చేసిరి. బియ్యము

పప్పువేసి పడవలు, పంపబడినవి. కాపాల్ అను గ్రామము నందొక చెట్టుపై నేడుగురు మనుష్యులు దిగిబరులై, వణకుచు ప్రాణములు లిగబట్టుకొని కూరుచుండిరి. వీరిని పడవలవారు మెల్లగా దిండి రక్షించిరి. ఇదేవిధముగా నింకొకచోట మఱి యిద్దరు మనుష్యులు కాపాడబడిరి. ప్రాణనష్టమేమియు సుభ వింపియుండలేదు. ఇంట్లమాత్రము కూలినవి, పంటలు నాశనమైనవి. కాశీకొండలు మొదలు సుర్వానదీతటకు గల ప్రదేశ మంతయు జలమయమై యుండెను. ఇంకను వర్షము తురియుచున్నది. చాల నష్టము కలుగునని భయపడుచున్నారు.

బర్మాలో గొప్పవరదలు.

రంగూను జూను 22:—మినుబుజిల్లాలో నిద్రవరకన్న దెరుగని వరదవచ్చి పశువులనును, ఆస్తికిని చాలనష్టము కలిగె ననియు కాని దైవశక్తిమతే నింతవరకు ప్రాణనష్టము కలిగియుండలేదనియు మినుబుసుండి తెలియవచ్చినది. మినుబుకు నలుబది మైళ్లలో నుండిన మెజిల్ హెడ్డువర్షును యొద్ద నీరుపొంగి సంగతి కొన్ని రోజుల క్రిందట తెలిసికొనబడెను. ఆప్పుడు 15 అడుగులకు నీరుపొంగి షిక్ బ్యూలో పల్లపు భూములలో కట్టు కొని నయిండ్లు మునిగి యుండెను. తరువాత 25 అడుగులకు హెచ్చిపోయినది. ఇక మూడడుగులు మైకి వచ్చినయెడల చాల పశువులనును, జనులనును నష్టము కలిగి యుండును. మొత్తము, సలీముకాలువలకు సెంతయో నష్టము కలిగినది. ఈ కాలముల నీమసములో తెరువవలసి యుండెను. కాని గండ్రుపూడ్చి సాధ్యమగునంత త్వరలో కొనసాగించుట కై పని చేయించబడుచున్నది. థారావావా సమీపమున హెడ్డువర్షునుకు అయిదు మయిళ్ల దూరమునందుండిన మురుగు పోవు కాలువమీద వేసిన వంతెనకు గొప్ప నష్టము కలిగి తుడిచెపు గోడ కూలినది. ఇటీవల చల్లిన నవ్వుల పంట తుడిచి పెట్టుకొని పోయినది. నేలనుకాలువల కట్టలు తెగిపోయినవి. డి. పి. డబ్లియు. వారి రోడ్లలో చాల వానికి నష్టమువచ్చినది. ఎన్నియో వంతెనలు కొట్టుకొనిపోయెను. ఎంతవరకు నష్టము కలిగినది ప్రస్తుతము తెలియ జేయుటకు వీలులేదు. అనేకచోట్ల నీరు మడుగులవలె నిలిచినది. మన్యపు జ్వరము లీ సంవత్సరము వచ్చునేమో యని భయపడుచున్నారు.

డాక్టరు ఫీజుదావా.

రంగూను జూను 23:— అప్పురబర్మా జ్యూడిషియల్ కమిషనరుగారిచే గడచిన శనివారము ఒహుచిత్రమైన కేసా కటి పరిష్కరింపబడినది. భామెలో షివిల్ సర్జరుగానున్న కెప్టెన్ లాం ఐ. ఎమ్. ఎన్ గారు బెల్లిగ్రాపు డిపార్టుమెంటు తాలూకు పి. గుల్షారుపై 22 రూపాయలకు దావాతెచ్చెను. ప్రతివాదిభార్య జబ్బుగానుండి నపుడు వాదిపోయి చూచినందున కై యీసాము చార్జీ చేసెను. స్ట్రాల్ కాజు కోర్టువారు మొదట నాలుగురూపాయలకు డిక్రీయచ్చును రెండునాయిదాలలో నీసాము నియ్యవలయుననిరి. ఖర్చుల నియ్యలేదు. ప్రతివాది యొక్క 6 దాయమునందు 5 వ వంతు సామిష్టిమించుట సరిగానుండునని జడ్జిగారు నూచించిరి. టిలువందే రెండవ పర్యాయము డాక్టరుగారు పోయినందున దీనికి ఫీజుషయ్య నక్కరలేదనిరి. వానికి మనిఅడ్డరు ద్వారా 10 రూపాయలు పంపగా దీనిని విరంకరించి, ప్రతివాది కుటుంబమునారి మీద వేటువేటు దావాలు తెచ్చుట ఒహుచితమునని. ప్రతివాదిభార్య పంపిన పదిరూపాయల మని అడ్డరును తప్పివేసిన సంగతి నిజమనివాది ఒప్పకొనుచున్నాడు. ప్రతివాది యింట్లోని ఖరారుచేసుకొని యుండలేదు. ఈతనికి నెలకు 80 రూపాయల జీతము. భార్య, పిల్లలు, తల్లియిండ్లి యందుండిరి. డాక్టరుఫీజును వాయిదాలప్రకారము యిచ్చుకొందునని చెప్పకొనెను. దీనిపై డాక్టరు గారు అప్పీలుచేయగా తడవకు 16 రూపాయలు పుచ్చుకొనుట న్యాయమేయనియు, నింత చదువు చదువుకొనువారికి 4 రూపాయ లిప్పించుట సరికాదనియు, క్రిందకోర్టువారి తీర్పు క్రమముగా లేదనియు, చెప్పవలయునని సహ 32 రూపాయలకు తీర్పుచెప్పిరి.

ప్రీతుమీద కూలీలు.

రంగూను జూను 23:—రంగూనుకువచ్చి పోవుప్రయాణీకుల సామానులు తీసికొనిపోవుటకై కూలీలు, కూలీసెక్కువ పుచ్చుకొని చుండిరిని యెన్నియో పర్యాయములు తెలియజేసుబడినది. చెన్నపురిలో నిటీవల యేర్పాటుచేసి జయప్రదముగ సాగించుచున్నట్లుగనే కంప్రాట్టమీద స్త్రీమరులలో కూలీల నియోగించుటకు బదులుగ తమంతట తామే కొందరిని యేర్పించి ప్రయాణీకులకు మఱియొక సులయచేయుటకు రంగూ

లోని బ్రిటీషుస్ట్రీము నేటికేమను కంపెనీవారి యధికారులు: పొరంభింతురు. ఇవి జూలై మొదటితేది నుండియు పొరంభమగును. టీకెట్టు కొనినప్పుడు కొంచెముసాము అదనముగా చెల్లించుటవలన దీనిఖర్చు భరింపబడును.

కాల మూ న ము.

సిన్ధా జూను 22:— ఋతుపవనము కలియవారనకు వ్యాపించి పశ్చిమతీరమున అధికవర్షము తురిసినది. కాని దేశములోపల తగ్గినది. కలియవారులో పవనమందు కలిగిన మార్పు నూచనలు నేడంతగాలేవు. బంగాళాఖాతముయొక్క వైభాగమునందు వాయుభారము కొద్దిగ తగ్గినది బర్మా సంయుక్త రాష్ట్రముల పశ్చిమ తీరమునను, ద్వీప కల్పముయొక్క పశ్చిమ తీరమునను, ఉత్తర హైదరాబాదు, చెన్నపురి తీరముయొక్క ఉత్తరమునను స్థానికముగ తూర్పు పంజాబు, గుజరాతు, మధ్య హిందూదేశము నను సర్వత్ర వర్షము తురిసినది. బంగాళము, ఒరిస్సా, బెంగాలీ, స్థానము, తూర్పు రాజపుత్ర స్థానము, మధ్య పరగణాలు, బొంబాయి, దక్కను, మైసూరు, చెన్నపురియొక్క ఆగ్నేయ భాగమునకు కొన్ని జల్లులు పడెను.

నూచన:—రాజపుత్రస్థానము, పంజాబులలో వర్షము కొంతవరకు హెచ్చును.

సిన్ధా జూన్ 23:—కాశ్మీరము, ఉత్తరపంజాబు, బెంగాలీ స్థానములలో వర్ష వాయువులు నీచుచున్నవి. కలియవారులో కలిగిన తొందరలు సర్దుకొన్నవి. బంగాళాఖాతమునకు వైభాగమున కలవరముగా నున్నది. బీహారు సంయుక్తరాష్ట్రములు కాశ్మీరములలో వేడి అధికముగానున్నది. బర్మా, గుజరాతు, మధ్యఇండియా, తూర్పు పడమటితీరములలో వర్షమంతటను తురిసినది. ఒరిస్సా, ఉత్తరపంజాబు, మైసూరులలో అక్కడక్కడ తురిసినది. అస్సాము, బెంగాలు, కాశ్మీరము, బెంగాలీ స్థానము, మధ్యపరగణాలు, బొంబాయి, దక్కను, హైదరాబాదు, చెన్నరాజధాని ఉత్తరమునను, మదరాసుతీరమునను జల్లులు పడినవి.

నూచన:—ఒరిస్సాలో వర్ష మధికమగును.

స్త్రీస్వాతంత్ర్య వాదినలు.

మేరీ రిచార్జున్ కన్య యిట్లు వ్రాయుచున్నది:—

మే 20 వ తేదీని రోగులకు సేవజేయుగృహమునం దుంటిని. నాయొద్ద నొకపరిచారికకూడ నుండినది. చాలజబ్బుగా నుంటిని. అయినను, నన్ను పట్టుకొని కారాగారమున వేసిరి. తరువాత 23 వ తేదీ శుక్రవారము మధ్యాహ్నము డాక్టరు ఫార్వార్డునన్ను చూడవచ్చెను. నేనుచాల బలహీనముగా నుండినందున, నిట్టిసితిలో బలవంతముగా ఆహారము లోపలి కెక్కించినదాని కోర్కెజాలననియు, నట్లుచేయుట హానికరమనియు, కావున నై సెన్న దీసికొనివెల్లి ఆల్బర్చియేకుండ నుండుమనియు, నీమాటలు జెయిలుఅధికారిగా గాక వైద్యుడుగా చెప్పుచుంటి ననియు, ఆయన చెప్పెను. ఇందునకు నేను సమ్మతించననున చేతులు నలుపుకొనుచు వెడలిపోయెను. పదినిమిషములు గడచెను. ఇంతలో ఆర్డరువాడ్యులచ్చి పని ప్రారంభించిరి. కోడి గ్రుడ్డు పాలు కలిపినద్రావకమును లోపలి కెక్కింపసాగిరి. ఆ చాధనునేను చెప్పజాలను. మూడుసార్లు డోకితిని.

శనివారముప్రార్ధన నిదేవిధమున తిరిగి ఆహారములోని కెక్కించిరి. గొట్టుముపెట్టి బలవంతముగా నెక్కించుచుండినంత సేపు బాధకోర్కెలేక ఏడ్చుచు నేయుంటిని. ఎందుకిట్లు బాధించెదగని విలపించితిని. డాక్టరు ఫార్వార్డుగారు నాబలహీన సితినిజూచి భయపడిరి. ఆసాయంకాలము సర్ హెన్రీ డ్యుర్రు స్మార్తేగారు వచ్చినప్పుడు చాల బలహీనముగానుంటి ననియు, నిట్లు బలవంతముగా ఆహారముపెట్ట వలదనియు, చెప్పిపోయెను.

సాయంకాలము మధ్యాహ్నమునకు నా కేవిధముగు నాహారము లేకుండెను. అంతట నాబలహీనమునకు భయపడి కాబోలు నాకస్తికముగా ఏడుదలచేసిరి. రాకెల్ పీసుతోడను, ఆకెసెల్ కన్యతోడను రెండుసార్లు జెయిలులోనుండగా మాట్లాడితిని. రాకెల్ పీసు మే 18 వ తేదీని ఆహారము పుచ్చుకొనుట మానెను. ఈమెకు 19 వ తేదీని బలవంతముగా ఆహారము నెక్కించిరి. ఇట్లు చేయుట వలన జాల బాధకరముగ నుండిన దనియు, నీయాహారముపొట్టలోపల పులిసిపోవుచుండినదనియు, నీమె చెప్పినది. ఇదిగాక మరోసంబంధముగు బాధకూడ విశేషముగ నుండెననియు, ఏడకలలు వచ్చుచుండిన వనియు కూడ చెప్పినది. ఇట్టిమెకు 14 వారములు బలవంతముగా ఆహారము పెట్టిరి. ఆమె కంఠస్వరము బలహీనము, తప్పుడు మాటలు, బట్టి మత్తుమందు బెట్టుచుండిట్లు కనపడుచున్నది. ఇదేవిధము ఆకెసెల్ కన్యకును బెట్టినట్లున్నది. సాపము రాకెల్ పీసు ఆకెసెల్ కన్యకు కిటికీదగ్గరకు రమ్మని రెండుసార్లు పిలిచెను. ఈ మాట లామెకు వివరదనంతదూరము లేదు. ఆయినను కదలక పడియుండెను. ఇదంతయు మత్తుమందుయొక్క లక్షణము కాదా?

తెనాలి జిల్లా నిషేధపు శిస్తులు.

[వైద్యభిట్ట లక్ష్మీనరసింహముగారు.]

III

ఈ పంటకాలువల విషయములో ది 1-7-1911 తేదిన గుంటూరు జిల్లాలో ప్రచురపరచబడిన సర్క్యులరును గూర్చి యందుక వివరించెను.

ఈ సర్క్యులరుయొక్క మొదటిపేరాలో నూతనముగ ననగా నాసర్క్యులరుపేరు ద్రవ్యబడు గాలువల విషయ మైన నిబంధనలు కలవు. ఈ నిబంధనలకూడ రైతుల తేమము నకై యేర్పాటు కాబడినట్లు లోకమానస. ఏలయనగా, క్రొత్తకాలువలు కలయునెడల డివిజన్ డిప్యూటీ కలెక్టరు గారికి దరఖాస్తు చేసికొనిన యెడల వారు పిలువబడి మంజూరు చేయుటకు నుత్తరవు లియించునని యందున్నది.

ఈ సర్క్యులరుయొక్క 2వ పేరా మనకు మిగుల బ్రధానమైనది. “విస్తీర్ణమైన ఆయకట్టును పొందలచేసే పాత కాలువలకు, ఇబ్బందికరమైనప్పటికి, నిషేధపుశిస్తు కట్టబడదు. ఈకాలువ లుండుటకు పిలువేనప్పుడు అననరమైతే, ఆప్రకారము క్రొత్తకాలువలు తీసికొని లోకలోభండులో ఖర్చుకెట్టి క్రొత్తకాలువలు ప్రవృద్ధమగు. మరియు దారి వాగుచేయ బడును.” అనియున్నదికదా! కిం తాత్పర్యమేమి? కేవల రైతాంశాలలో సముద్రప్రాంతమునను అడ్డవట్టు మొదలగు గ్రామములలోని పక్షభూముల నూతన మాగానికై ద్రవ్యబడిన కాలువలకాక చిక్కినయీడెల్లాలోని పంట కలువలన్నియును చాల పురాతనమైనవి. ఇట్టి కాలువలు ఇబ్బందికరము లైనప్పటికి నీ నిబంధన ప్రకారము నిషేధపుశిస్తు కట్టకూడదుకదా! ఇప్పుడేల అట్టి నిషేధపు శిస్తును విధించుచున్నారు? “విస్తీర్ణమైన ఆయకట్టును నీరు పొందల చేసే పాతకాలువలకు” నిషేధపుశిస్తు కట్టకూడదు. ఇంట “విస్తీర్ణమైన ఆయకట్టు” అనగా నేమి? నందర్బాగువారముగ నొన్ని ప్రదేశము లందు రె-ను ఎకముల భూమియే విస్తీర్ణముగ నాయకట్టు కారచ్చును. ఈ కాలువలుండుటకు పిలువేనప్పుడు లోకలోభండువారి ఖర్చుతో రైతులకు ఇబ్బందిలేకుండునట్లు క్రొత్త భూములును సూచించి క్రొత్తకాలువల ద్రవ్యబడు. ఇట్లు క్రొత్త కాలువల ద్రవ్యబడి సర్కారువారేకదా! ఐన నిప్పటికి 4 సంవత్సరములనుంచి పాతకాలువలను బూచ్చవల కినదిగా రైతులకు సర్కారువారు నిష్పించుచు నుండు ల్పరాభివృద్ధి గాంచుచున్న నిషేధపు శిస్తుల విలువ వసూలు చేయుచుండిరికదా! అందువలన నిడుముల బడు చున్న రైతులవిమిత్ర మీ కాలము లో క్రొత్త కాలువల నెమ్మొన సర్కారువారు క్రవ్వించిరా? అట్లుత్రవ్వించలేదునని కదా, అట్టికాలువల ద్రవ్యంచుటకు బ్రయత్నమొనలేదు. మీదు మిక్కిలి, ఒకరయిత నిషేధపుశిస్తు నిచ్చుకొన జాలక నేనివరకున్న పాతకాలువను బూచ్చెదననియు, తనప్రక్కనున్న రయతుచేసలో నుంచి తనభూమిక కాలవను సర్కారువారు త్రవ్వించునెడల నందుకు యావత్తు ఖర్చును భరించెదననియు ను అర్థమిచ్చుకొనగా తా మావిషయమై నోక్రియ పుచ్చు కొనుట లేదని కలెక్టరుగారు యిండాపు మెంటు నంపినారట! ల్యాండ్ ఎక్జిజివన్ ఆఫ్ ప్రకారం కంపెనీసేవన్ యిచ్చి యెట్టిభూముల నయినను సంపాదించ గల సర్కారువారు యిట్లునుచుండగా రయతులు తమంతట తామెట్లు నీటివనల్ల నేర్పటవలరు. సామాన్యముగ నొకరయతు తన భూమిలో నొండొకటియొక రయతుకు గాలువిచ్చుట కొప్పుకొనదు. సర్క్యులరుయొక్క 3వ పేరాలోని ప్రవృత్తాగ భూప్రకారం జొంకల కట్టముగ ద్రవ్యబడిన కాలవలైన నాపతాళను వేసికొనెడల సర్కారువారు నోక్రియ పుచ్చు కొనకలెక్టరు కదా! ఇప్పుడొకరణ వీరికంటె వివిధముగ నున్నదో యోచింపుడు. ఇట్లు నాపతాళను వేసిన జొంకలు ప్రయాణార్థములు కావని యివరకే తేలిపియింటిని. నాప తాళను బలచుటకుగాని, చిన్నచిన్న సంకలెల గట్టుటకుగాని రయతులు సంసిద్ధులై యున్నారు. కొని సర్కారు వార్హాప్రకారముగా యని సంశయింపవలసి యున్నది. ఇంతేలే! 28-1-1914 తేదిన 2888 చెన్నపురి కాసన నిర్మాణ సభలో గౌరవనీయులగు కే. రామయ్యగారి ప్రశ్న మనకు బ్రత్యక్షమైన మొసంగుచు సర్కారు వాంఛమున నొకవనీయు లగు సర్ హన్ ఆట్కిన్సన్ దొంగారు “నిషేధపు శిస్తును సర్కారు వారొక ఆదాయముగ నెంచుచున్నానుట న్యాయవిరుద్ధము” అని వక్కాణించిరి కదా! అట్లయినచో నీనాలుగు సంవత్సరములనుండియుం బంటకాలువలైన విధించిన నిషేధపు శిస్తు మొత్తముతో నాపంటకాలవలనైన నాపతాళ బం గా

విస్తీర్ణం తెనాలి గట్టుటగాని సర్కారువారులే చేయరాదు? ఈ నాలుగు సంవత్సరములలో తెనాలితాలూకాలో సర్కారు వారు నూలుపకచిర నిషేధపు శిస్తుతో నిపంటకాలువలనైన పంటనల గట్టుటయొక్క చాల జొంకలలో కంకరరోడ్లను గూడ వేయవచ్చును. ఇప్పటి యిట్టి యనవసరపు టాదాయము ను సర్కారువారు తెనాలి తాలూకా బోర్డువారి కిచ్చుట యుచితము.

సర్క్యులరు మూడవ పేరా యొక్క ద్వితీయ భాగము జొంకలలో నిలువుగ ద్రవ్యబడిన కాలువలకు సంబంధించినది. ఇట్టికాలువలు కేవలము నిపరామలు సామాన్యముగ నంకర రోడ్ల కిరుపార్వ్యంబుల ప్రక్కకాలువ లుండువిధముగ జొంకల కిరుపార్వ్యంబుల నీచిన్న కాలువలు ప్రసరించుచు భూములకు నీరుపాటువల తేయుచుండును. జొంకల మధ్యగా బ్రయాణము చేయుట కీ చిన్న కాలువలెట్టి యిబ్బందికలుగచేయ నేరవు. “ఈకాలువలు, జొంకలలో నిలువుగా త్రవ్వబడి, రయతుల పొలముల హద్దులలోకి ఎక్కువ కష్టము లేకుండ, తీసికొనుటకు పిలువేరై యెడల, ఒంటికిస్తు కట్టబడును.” అని యున్నది కదా! ఒకజొంకకు దూర్పువైపున నివురొక సారికాలవ యున్నదనుకొనుడు; ఆకాలువకు దూర్పువ మాగాని భూములున్న వనుకొనుడు; ఈకాలువ మొగడలగామయ్యయను నతనికి రెండు యకరముల భూమియున్నదనియు, నతనికి దిగువల రంగయ్య యనువకనికి 10 యకరములభూమి యున్నదనియు, నతనికి దిగువల వెంకయ్యకు 20 యకరముల భూమి యున్నదనియు, నతనికి దిగువల జోటియ్యకు 30 యకరముల భూమియున్నదనియు ననుకొనుడు; మతయు నీ కాలువవెంట రామయ్యభూమియొక్క నిడివి 1000 గజములనియు, రంగయ్య భూమి యొక్క నిడివి 90 గజములనియు, వెంకయ్య యొక్క భూమినిడివి 800 గజములనియు, జోటియ్య భూమి యొక్క నిడివి 750 గజములనియు అనుకొనుడు. పంటకాలువ సర్కారు జొంకలో నుండుటచే నీరుపాటువల విషయము లో నీవలుగురును నమానాధికారము కలిగి యున్నారు; కాని, యీకాలువ నీవలుగు భూములలోనుంచి త్రవ్వలసిన యెడల నందఱిలో దక్కువ పరిమాణముగల రామయ్యయొక్కవగు రంగయ్య అంతకంటె గొంచెము తక్కువగను, వెంకయ్య అంతకంటె మజిలెక్కువగు నప్పుడవలసి యందుచుగాని అందఱి కంటెను జోటియ్య విశేషలాభమును పొందును. కాబట్టి జోటియ్య భూమికి నీరిచ్చుటకు దన తేనలోనుంచి రామయ్య కాలువద్రవ్వనయ్యును. కాని, యీనలుగురి భూముల జొంక వెంటి సమాననిడివి గలవియును, సమానవిస్తీర్ణము గలవియు నగుచో వీరికెట్టి నష్టమునుండదు. కాబట్టి చివకాలమునుంచి మాములుగ నున్న పంటకాలువలు జొంకలకు నిలువుగ నున్నవను నేతువుతేత వానిని దీక్షింపించి రైతుల చేలలో నూతనముగ ద్రవ్వించవలెనని ప్రయత్నించుట కలన నెన్నియిబ్బందులలో కలుగుటయొక్క రైతుల కసంతుష్టియు, రైతులలో రైతులకు వైషమ్యములును మొదలగును. అయినను, ప్పకాలములో నీజొంకలు కంకరరోడ్ల తేని ప్రయాణార్థములు కావనియును, యీకాలువలకలన నిబ్బంది లేదనియు నిదివలలో దెలిపిరి. వాగుగ యాచించునెడల సర్కారు రధిక్వాటకు వేటొక యభిప్రాయము కలగను. కాబట్టి యీ సర్క్యులరు చివరపేరాలో జివరభూమున నున్న ప్రకారము నవృత్తుగగాక సామాన్యము. “జొంకలు ఉపయోగము లేనప్పుడున్న కాల్యలల్ల యిబ్బందిలేనప్పుడున్నా శిస్తుకట్ట” యైన పట్టికిచ్చుట న్యాయముకాని వీరివై నిషేధపుశిస్తు విధించుట క్రమముకాదు.

సామాన్యము: గ్రామజొంకలు వేయి, గ్రామపాలి వేయి వేయి ముప్పై; కాని, యీసర్క్యులరు పాలిమేరల కట్టముగాని, నిలువుగగానియున్న పంటకాలువలకు గుతించి మానభావము వహించియున్నది. అయిన విత్తదట్టి విషయ లేక యేదొంటిలలోనికాలువలవలె బాలిమేరలలోని కాలువల వైన నొక విశేషముగ నిషేధపుశిస్తు వసూలుచేయవచ్చును: ఇందువలన నీసర్క్యులరులోని “జొంకలు” అను శ్లోమువలన బాలిమేరలవిగాన మనస్థముగ వేరొనకలెక్టరులు.

ఆనందపురమునకంటె నానందపురము 10 రెట్లు, 20 రెట్లు నోప్పున వృద్ధిచేయుచు వచిమిత్తుగు నిషేధపుశిస్తుల నిపంటకాలువలన విధించుచు నిపంటకాలువలకు కాజేయ కలసినదిగా సర్కారువారు నోటీసులు జూచేయుచున్నను, రైతులు నిషేధపుశిస్తు కల్పించుచున్నార కాని, సామాన్యముగ బంటకాలువలను బూచ్చుటలేదు. ఇందుకు కారణము కావలయునా? పంటకాలువలు లేనిచో రైతులకు వ్యవసాయము లేదు; జీవనములు జరుగనేరవు.

ఇతను ది 19-5-1914 తేదిన చెన్నపురి కాసననిర్మాణ సభలో జరిగిన చర్చనుగూర్చి వర్ణించెను. నా దడుగల ప్రశ్నలలో 44 వది గౌరవనీయులగు ఎ. ఎస్. కృష్ణారా పంతులు గారిచే నగుబడినది. ఆప్రశ్నలకు అందుకీయలు జవాబుల నాంధ్రీకరించి యీక్రింద వ్రాయుచున్నాను.

పల్లెటూరి బడులు.

[ఒక బడిపంతులచే వ్రాయబడినది]

నీ! సర్కారు బడులలో బడుపెట్టులమ్మరా? ఆటలే యెల్లప్పుడనెనువారు సర్కారు బడులలో బడుపెట్టు లమ్మరా? పాటలే యెల్లప్పుడంచు బల్లువారు సర్కారు బడులలో బడుపెట్టు లమ్మరా? బొమ్మలే యెల్లప్పుడంచు బొగులువారు సర్కారు బడులలో బడుపెట్టు లమ్మరా? సెలవులే యెల్లప్పుడంచు వేషవారు నీ! ఎందరెందరూ మాపల్లెలందు గలుగ నూన్న విద్యల నేర్పు ప్రయత్న మెట్లు? కాలము జూనకుటై ప్రబలమెట్లు? ఆకట! మనరేక మధ్యస్థుడందుమెట్లు? నీ! కొందరమే లేదు గోడకచ్చే లేదు జెబ్బలేలే వంచు దెప్పవారు నులలేని వరహోలతులముల టంకాల మెనులే లేవంచు వినుగువారు యిసుకలోన గుణింతమేనాడు జెప్పరి పంతులుగావించు బల్లువారు కుక్క నక్కలు పిల్లు లక్కటక్కట యేమి చేయవంచు నేవేళ నగునవారు నీ! గలిగి మాకాలయంబులై సెలయనట్టి పల్లెయలలోన విద్యను ప్రబలజేయ గడగుడో నూర్చి సంఘసంస్కారలూ! పరమ కృపతోడ మమునెలు ప్రభువులార! నీ! ఆటలచే లం బడిక మాటయెగాక! బుద్ధివికాసమా పూర్వాలార! పాటలచే గానభక్తియు నీశ్వరు భక్తిగల్గుట క్రిపావారులార! చిత్రలేఖనముచే జిత్రంబుగా, స్వప్ని భానంబు గల్గు నో జూతులార! విశ్రాంతిచే బుద్ధి వికసించు లేకున్న మందగించెడిని సన్మానులార! నీ! ఆటలని పాటలని శంక నంద కీర నిజముగనుగొనక తెలియుకో నివృత్తులార! నేటివిద్యయేమేలు ముమ్మాటికంచు మీలే వచియింతు గోమేలులార! నీ! కళనమాత్రమం గలగడిగియుచే మున్నున్న విద్యకే మోచుయ్య! కెరుసులకన్న బల్లియెకెక్కెన నేటి గణితంబులే వన్నె గాంచుయ్య! గుణితమేర్పడువన తుల్యులైయుం కెన్న కిసుకలోవ్రాయించు కెంగుకయ్య! మరయింట్లో నదా మనలమండెడి నంతు పులమేలయంగా కలటకుయ్య! నీ! ప్రారబధతి కిప్పోపనలెడిని యెంతెన్నోవయంబులం నెంన వయ్య! క్రొత్తపద్ధతియే నేలుం నూర్చుయ్య! విద్యనాష్టించుమామే కెవరయ్య! నీ! ముననరీ, కథిడికలుల జేవచ్చునెన్నం జయపులేనాడు నీ య్య! వక్రకంబులం జేరిపవలం జే మియ్యం జయపులేనాడు సామయ్య! క్యవసాయమున వృద్ధిచెంపకలెన్నం జయపులేనాడు సామయ్య! అనునెందును నాడుకొను నెన్నియలెంగం జయపులేనాడు సామయ్య! నీ! విద్య మూడవశ్రేణి వెలయునయ్య కాలవకు విద్యం దెప్పంపం బ్రాలుమాలి గ్రుడ్డివారింకగా వేసికొనకుడయ్య! విద్య నాష్టించుమామే వనకుడయ్య!

వృత్తాంత లేఖలు

[మావిలేఖకుల నష్టనష్టం]

బంపొత్తుల వార్తలు.

బంపొత్తుల వార్తలు 22:— మాయూరిలో గోరేపాడు మొలకల పంపొత్తుల వార్తలు ప్రాంతీయంగా నుండిన రావు...

తరువాత వార్తలు.

నూరి 19:— ఈనెల 18 తేదీని "వివేకానంద పాఠశాల" యాదాద్రి నిర్మలానుల కొకొక బడి తెరుచు...

అయ్యల వార్తాకాండల టీవరు పి. సుబ్బారావు గారికి నిర్మలానుల యాదాద్రి నిర్మలానుల మనకు గిలుగు...

ప్రస్తుతం తెలుగుదేశ పాఠశాలల పేరే యువతీయుగ పాఠశాల ముచ్చటగాను చూడవచ్చును.

నర్సాపురం వార్తలు.

ఉమ్మడి పాఠశాల.

నర్సాపురం వార్తలు 20:— మాయూరి డిస్ట్రిక్టు మున్సిపల్ కమిషనరు గారు వెంట్రా...

మాయూరి డిస్ట్రిక్టు ఆఫీసరు సి. కం. గ. భాగ్యం నాయుడుగారు చెన్నైలో రాయపురం మెడికల్ కాలేజీలో...

ఈ పట్టణము కృష్ణానదిలో నొక ముఖ్య పట్టణమై యున్నది. ఇప్పుడు సుమారు 12,000 ల జనము గలదు.

ఇంతయు కాక, యాకాంబ ప్రతిపక్షాన్నియు, వేసవి కాలము మే నెలలో 1 మాసము గోజులు మరమ్మతు నిమిత్తము కట్టివేయ...

జాబులు.

I

ఆంధ్రదేశ సేవకసంఘము.

అయ్యల,

ఇప్పుటికి ఆంధ్రమహాజనసభ జరిగి రెండు మాసములయి నది. అప్పుడు దేశభక్తుల నేతలు వేలవేలవేల చందాల నిచ్చెద...

ఒక ఆంధ్రసేవకుడు.

II

ఎలమంచిలి రాయలునే సేవను సూచించు త్రైసిన్సు కూలీలు.

అయ్యల,

ఎలమంచిలి రైల్వేస్టేషను కీమధ్య స్టేషనుమేస్తరుగా దాచుచేసిన తాయి వివాదాన్ని నాయకుగారు ప్రజలకు చాల...

యనియు కూలీలు మొగ్రపెట్టుకొనిరి. అందుపైని నెల 1 కి రుణము చందాచేసి యిచ్చిన యెడల ఆ సాయుతో నవుభరును పెట్టుకొందుననియు...

ఒక బాటసారి.

III

గుంటూరుజిల్లా సంఘ సంచార కార్యదర్శి.

అయ్యల,

18-వ తేదీ గల ఆంధ్రపత్రికయందు గుంటూరుజిల్లా సంఘమునకు సంవత్సర కార్యదర్శి కావలెనను స్థితితో వింజ...

చంద్రమౌళి చిదంబరరావు.